

Ideologi för framtiden

Välmående
Samexistens
Fred-frid
Kunskap

Ideologi för framtiden	4
Välmående	7
Vad vi menar med mänskligt välmående	8
Vad är politik för mänskligt välmående?	12
Hur görs politik för mänskligt välmående?	17
Samexistens	19
Samexistens som möjligheten att alla ska kunna existera samtidigt	19
Vad är politik för samexistens?	21
Hur görs politik för samexistens?	28
Fred-Frid	32
Fred på alla nivåer som en väg till lycka	32
Vad är politik för fred?	35
Hur görs politik för fred?	39
Ledarskapet	41
Fred i praktiken	45
Politik för frid	49
Kunskap	52
Vad kan kunskap vara och vad är det för oss?	52
Vad är politik för kunskap?	54
Hur gör vi politik för kunskap?	57
Slutord	62
Referenser	64

Ideologi för framtiden

Vi har en ideologi för framtiden. För i meningen att vi hjälper framtiden och stöttar den. Vi är positiva till framtiden och vill bygga ett samhälle i dag som ska vara bra för framtiden.

En grund i allt ideologin föreslår är långsiktighet. En annan är helhet. Förslag som ska leda till välmående, samexistens, fred-frid och kunskap måste göra det på lång sikt. Gärna att vi hittar vägar att få det bättre så snart som möjligt, men det måste framför allt bli bättre på ett sätt som håller över tid.

Att en politisk ideologi används för framtiden betyder att vi behöver fokusera på vad vi gör i dag. I all enkelhet fattar vi beslut i dag för att så många som möjligt ska ha det så bra som möjligt i morgon. Ideologi för framtiden bygger gemenskap, skapar mening och tjänar människor, snarare än att människor tjänar den. Den som leds av ideologin tänker på hur det blir så bra som möjligt för andra, inte framför allt för en själv. Resultatet blir att det blir ännu bättre för en själv, för ens familj och vänner. För alla. Vi är i samhället och samhället är i oss. Nu och i framtiden.

En ny ideologi i en tid av nya brister

Ideologierna som dagens styrande politiker leds av formades för runt hundra år sedan, i samhällen där allmän rösträtt inte existerade, och där basbehoven inte var tillgodosedda för alla. På den tiden handlade det om att införa allmän rösträtt och att omfördela resurser så att de mest utsatta kunde leva ett värdigt liv. Pengar, marknader och arbete var centrala frågor i denna samhällsomvandling.

Liberalism och socialism hade, utifrån olika perspektiv, en gemensam tro på att en rättvis fördelning av resurser skulle minska ojämlikhet och eliminera fattigdom. Konservatismen trodde på att bevara institutioner som skulle säkra tillgången till resurser. Även om det fortfarande i dag existerar fattigdom i Sverige, är det inte på samma nivå som i början av 1900-talet. I stället är det andra brister som präglar vår samtid: brist på tid, mening, visdom, relationer och omsorg. Brister som till stor del

har skapats av de system vi byggt för att säkra ekonomisk trygghet för så många som möjligt.

En ideologi för framtiden tar dessa nya brister och deras konsekvenser på allvar. Den utgår från att vi kan fortsätta att garantera trygghet kring resurser och basbehov, samtidigt som vi skapar ett samhälle där människor får mer av det som verkligen ger livskvalitet: tid, mening, visdom, relationer och omsorg. För att nå detta krävs både fungerande marknader och demokratiska plattformar, som stärks av att vi prioriterar de värden som ideologi för framtiden prioriterar.

Fyra prioriteringar för politiskt arbete

Ideologi för framtiden är en positiv ideologi. Den fokuserar på det samhälle vi vill bygga, snarare än att vara emot det som varit. Vi drivs inte av rädsla, utan vi är realistiskt hoppfulla. Vi vet att vi kan bygga samhället vi tror på tillsammans, om vi bara kan släppa gamla idéer som hållit fast många av oss. Tid, mening, visdom, relationer och omsorg är delvis sådant vi som individer måste söka. Det finns till exempel varken något parti eller någon ideologi som kan ge ditt liv mening. Men ett parti drivet av en ideologi i linje med din, kan skapa möjligheter för dig att uppleva mening. Att du hittar sätt att ge dig själv och andra tid, visdom, relationer och omsorg. Ideologin formulerar därför fyra prioriteringar för *politiskt arbete*, som inte måste vara samma sak som det som är viktigast för en människa att prioritera. Lycka är till exempel inte med, eftersom det är individuellt för varje människa vad som är lycka, och omöjligt att skapa politiskt. Politiska beslut kan öka en persons möjligheter att känna lycka oftare, men bara till en viss gräns. De fyra prioriteringarna som ideologi för framtiden erbjuder som politiskt alternativ är kopplade till sådant som visat sig möjliggöra lycka. Sakerna hänger ihop och är beroende av varandra: *Välmående, samexistens, fred-frid och kunskap*.

I den här skriften presenterar vi prioriteringarna för första gången med längre texter som var för sig beskriver det vi hittills ser är kärnan i dem¹. Varje kapitel innehåller också exempel på konkreta politiska förslag som ideologin leder till, särskilt för lokal nivå. Den här skriften tas fram av oss som

håller på att utveckla partiet Tillsammans, som ställer upp i kommunval runt om i Sverige 2026. Förutom *vad* politik är utifrån de olika prioriteringarna, går vi också igenom *hur* politik är utifrån de olika prioriteringarna. Med det menar vi hur politiska kroppar – individer, partier och organisationer – kan bära en ideologi som strävar efter de fyra prioriteringarna.

Välkommen att resonera och utveckla vidare

Vi är många som har deltagit i samtalen som utvecklat ideologi för framtiden. Samtalen om ideologin började 2020, efter att vi i ett par år hade fört samtal om hur vi önskade att framtidens politik skulle bli. Samtalen var öppna och opolitiska och kallades *Samtal för framtidens politik*. När några kände att det kanske fanns något där som skulle kunna bli en ideologi för vår tid – för framtiden – satte vi i gång också det samtalet. Det var bara vi som individer, en blandad grupp där ingen aktör stod bakom någon av oss. Den här texten är skriven av några av oss utan att någon äger den. Tvärtom ser vi fram emot att ideologin nu blir tillgänglig för alla att resonera om och utveckla. För framtiden.

Välmående

Det viktigaste med välmående är att det är en förutsättning för lycka. Det behövs ingen motivering till varför det är önskvärt och ett av de mest självklara mål en ideologi kan ha.

Vi kan inte förvänta oss att vara glada hela tiden. Men vi kan skapa de bästa förutsättningarna för välmående på sikt. Stunder av sorg, smärta och utmaningar har sin plats i våra liv. Det finns sorg och lidande som inte är av ondo², som att sörja en familjemedlem som går bort eller när vi går emot ett orättvist system för att göra det bättre. Välmående är något djupare än så. Välmående är det sunda, rika och meningsfulla livet. Eudaimonia betyder ”god ande” eller ”gott liv” på gammalgrekiska, och är ett begrepp som återupptagits av forskningen runt lycka och dess sanna innebörd.

Vi kan inte förvänta oss att vara glada hela tiden, det är inte heller målet. Våra känslor varierar på minutbasis under dagen och påverkas av en rad olika faktorer³. Det är inte rimligt att bygga ett koncept av välmående på något så växlande som känslotillstånd eller jakten på flyktiga lustfyllda känslor. Välmående, det goda livet – eudaimonia – bygger på meningsfullhet och att vi får nyttja våra styrkor och växa som människor. Att blomstra som människor utifrån varje individs förutsättningar och önskade riktning och värderingar. Förstås bör vi – samhället och politiken – skapa förutsättningar för att även uppleva så mycket glädje och frid som möjligt, men detta är till stor del en följd av att vi satsar på att utveckla ett samhälle som inspirerar till goda vanor, strukturer och samexistens, och har samma villkor för alla att uppleva och delta i olika sammanhang.

Vad vi menar med mänskligt välmående

Det finns väl underbyggd kunskap om vad som möjliggör välmående, eudaimonia. Den kunskapen behöver vi omsätta i praktiken och bygga in i samhällets utformning. Politiska aktörer och politiskt drivna verksamheter har ett ansvar att utveckla samhällets organisation, regler och design utifrån det, för att skapa förutsättningar för välmående. Politiska aktörer gör det

tillsammans med sociala och kulturella civila rörelser och företag, lika mycket som vi alla gör det i vårt vardagliga liv.

Vilka förutsättningar kan vi då skapa för att möjliggöra välmående? Vi tänker oss att först behöver våra fysiska och psykiska behov bli tillfredsställda. Dessutom behöver vi göra det möjligt för alla att leva meningsfulla liv, där alla ges möjlighet att utveckla sin potential. Ett begrepp som är användbart politiskt är livschanser, som myntades av sociologen Ralf Dahrendorf, 1979. Han beskriver det som kontentan av alla olika faktorer som spelar roll i människors liv, som sammanhang, gemenskaper, tillhörighet, mening och frihet. Han menade att frihet i sig inte gör någon lycklig, men däremot fria val av till exempel relationer, familjeliv eller religion. Samtidigt som den friheten står i relation till en människas sammanhang. Dahrendorf menar att ett liv där en människa är styrd i allt riskerar att leda till självuppgivenhet. Samtidigt kan ett liv med obegränsad frihet och tillgång till allt, men utan förankring i meningsfulla sammanhang, skapa oförutsägbarhet och kaos. Begreppet livschanser fångar upp den svåra balansen mellan individens möjlighet att välja och behovet av ett sammanhang som ger valen mening.

Våra fysiska behov inbegriper fred, säkerhet, näring, hälsa och att vi är fria från en giftig miljö. Vi kan inte fullt uppnå välmående utan att även skapa förutsättningar för fred och frid, som också är en egen prioritering för ideologi för framtiden. Det går inte heller att uppnå utan att ta hand om vår planet. Varken vi eller planeten vi är ett med får utsättas för hotfulla omständigheter, gifter eller andra typer av aggressioner. Vi glömmer ofta bort att vi är del av naturen. Vi människor är djur, precis som vår kusin gorillan, giraffen, fiskarna i vattnet och kycklingarna på gården. Vi är inte väsensskilda dessa, vi är också en art bland arter. Ibland talar vi om att vi måste komma närmare naturen, men vi är en del av naturen per automatik. Den mat vi äter och de mikroplaster, PFAS⁴ och andra hormonstörande ämnen som vi får i oss kommer från oss, in i naturens fiskar eller kor och tillbaka in i oss genom det vi äter. Vårt välmående är beroende av planetens välmående. Därför inbegriper en prioritering av mänskligt välmående också

planetens välmående. En anledning att inte vända på det, är att en prioritering av planetens välmående skulle kunna göra det logiskt att verka för en eliminering av människoarten, och det vill vi inte. Det är lättare att uppnå ett friskt välmående liv för människor om vi fattar beslut som leder till att vi lever våra liv i omsorg om att hela planeten, alla dess delar och individer, ska ha ett liv som präglas av hälsa och välmående.

Många sjukdomstillstånd i dagens samhälle, exempelvis fetma, sjukdomar och psykologisk ohälsa, härstammar ur dålig näring eller en överexponering för hormonstörande ämnen, som rubbar naturliga neurologiska processer.

En politik för välmående är en politik för ett ansvarsfullt och nyktert helhetstänkande utifrån hur vi bör samexistera på denna planet, som människor och med de djur- och växtarter som bebor den.

Våra psykologiska behov är även de kända för forskningen. Det visar sig att alla människor delar tre psykologiska behov, oavsett kön, etnicitet, ålder, kultur, eller annat. Dessa är behoven av autonomi, kompetens och tillhörighet.

Autonomi: Att vi känner en viss grad av självbestämmande och har möjlighet att ta vara på oss själva, om ingen är behjälplig, även om vi föredrar att hjälpas åt och agera tillsammans med andra. Att vi även när vi inte bestämmer själva, kan hitta hur det vi gör är i linje med våra personliga värderingar och vad vi tycker är meningsfullt.

Kompetens: Dels att vi kan saker, dels att vi känner att vi kan och förstår hur vi kan nyttja våra förmågor. Att lära oss hur vi går eller förflyttar oss på andra sätt är till exempel helt nödvändigt för en människa. Och allt eftersom livet går är kompetens en förutsättning för vårt välmående, att uppleva livet och att vi har plats och utvecklas i det.

Tillhörighet: Relatedness på engelska. En kombination av att vi får tillhöra en grupp eller en relation och att känna mening, att vi förstår varför det vi gör tillhör oss och de vi är. Det har visat sig att vi känner mening som starkast i relation med andra

människor som vi delar värderingar med, och vår sociala natur är en stor del av vårt meningsskapande.

Hur mycket vi upplever att dessa tre behov uppfylls är direkt kopplat till vårt välmående, vår faktiska hälsa och vår känsla av inre motivation. Dessa skapar helt enkelt förutsättningar för oss att blomstra som människor. Syntesen av dessa tre behov som avgörande för vårt välmående har beskrivits inom ramen för *self determination theory*⁵ (SDT) och är nästan alltid del också av andra teoribildningar kring välmående. Dahrendorfs idé om livschanser som beroende av en liknande uppsättning omständigheter låter oss också tänka att autonomi, kompetens och tillhörighet kan stärka välmåendet för oss som individer och samhälle både här och nu och på längre sikt – genom hela våra liv.

Vi reagerar starkt och negativt på hot av olika slag, som orättvisor och hot mot vår värdighet eller vår identitet. Tack vare nästan ett århundrade av forskning vet vi till exempel att samhällen med lägre grad av ojämlikhet mår bättre och leder till bättre hälsa för alla, än samhällen som är mindre jämlika⁶. Forskning kring våld, strider och konflikter i samhällen visar också hur det är en kombination av flera typer av ojämlikhet som orsakar konflikter. Ett samhälle med rika och fattiga behöver inte generera sämre mående om de fattiga har samma möjligheter att bli rika, om dessa skulle vilja sträva efter just ekonomisk rikedom. Det är också när ojämlikheten är ekonomisk och det samtidigt råder ojämlikhet i status eller människovärde mellan olika grupper i samhället som konflikter, våld och till och med stridigheter utbryter. När jag möter en ojämlik och orättvis arbetsmarknad, på grund av att jag tillhör en viss grupp, som har lägre status och som folk dessutom nedvärderar och ser ner på, ökar sannolikheten för att jag ska vända min egen frustration och aggressivitet mot den privilegierade gruppen, och det blir också lättare att göra gemensam sak i den förfördelade gruppen och organisera sig – våldsamt – mot den privilegierade gruppen⁷.

Filosofen och neuroforskaren Nayef Al-Rodhan sätter just människans värdighet i centrum när han beskriver samhällets

möjligheter till en hållbar utveckling. Al-Rodhan, som har varit geopolitisk strateg vid flera prestigefulla institut och universitet, menar att det går att föra politik för värdighet och att det blir centralt för vår framtid. Al-Rodhan ger exempel på hur förtryck av folkgrupper leder till våldsamt motstånd och argumenterar att rättvisa och att behandla andra värdigt är en viktig förutsättning för frid och fred⁸. I förlängningen är det helt avgörande för välmående, med tanke på hur mycket lidande krig orsakar. I vår närhet och samtid vet vi också att exempelvis personer som går med i våldsamma extremistiska grupperingar i regel har gemensamt att de har upplevt sig berövade på sin värdighet. Det kan vara genom en individuell erfarenhet, eller genom att tillhöra en grupp som berövas sin värdighet eller ser den förringas. Ofta är det på båda nivåerna parallellt: du lever i ett samhälle där islamofobin har getts utrymme, och ser samtidigt hur ditt arabisk klingande namn eller utseende utestänger dig från arbetsmöjligheter och ger upphov till nedvärderande kommentarer från främlingar på gatan. Det i sig räcker sällan för att någon ska ansluta till en våldsbejakande grupp, men kombinerat med trauman såsom förlust av en förälder, angrepp eller till och med långvarig exkludering från gemenskaper, kan det leda att en person söker sig till våld och extremism.

En annan konkret förutsättning för välmående är förstås rätten till sin fysiska integritet. Ingen ska behöva bli utsatt för någon form av fysiskt våld. Det måste därför finnas en grundläggande ordning för hur vi bevarar varandra från såväl fysiskt som psykiskt våld. Rättsapparaten och lagstiftningen verkar för detta, samtidigt som vi behöver bygga samhällen som tar det ett steg längre. Allt våld är inte olagligt men allt våld leder till mer våld, som dessutom då kan bli olagligt. Och allt våld leder i regel till sämre mående, för både förövare och offer, på både kort och lång sikt. Arbetet för ett sådant ramverk som inspirerat utvecklingen av ideologin är en fortsättning på den definition av mänskliga rättigheter som utvecklats av PACS-institutet (Institutet för freds- och konfliktforskning). De kallar ramverket en universell deklaration för respekten för allt som kan känna (condition of sentience). Sentientism är ett förhållningssätt som förlänger moraliskt hänsynstagande från människor

till alla kännande varelser. Deklarationen utgår från att varje kännande varelses uppfattning om verkligheten är grundläggande och den vi bör ta hänsyn till, snarare än vår uppfattning om någon annan varelses verklighet.

Vad är politik för mänskligt välmående?

Har inte alla ideologier och partier mänskligt välmående som prioritet? Jo, så är det nog. Det som skiljer ideologi för framtiden från andra politiska ideologier är att välmående i sig placeras som den huvudsakliga politiska prioriteringen. Här är vi öppna för att den bästa vägen till välmående kan vara olika saker i olika situationer, i olika tider och vid olika tillfällen. Andra ideologier och partier prioriterar exempelvis frihet, rättvisa eller tillväxt över välmående, med en förståelse för att dessa saker leder till välmående. Som nämnts omfamnar vi att dessa saker kan leda till välmående, men menar att det inte alltid är så. Vi har i stället samexistens, kunskap och fred-frid som ideologins tre övriga prioriteringar, som vi politiskt tror kan stärka människors möjligheter till välmående.

När vi tänker kring samhällutformning och politik för välmående bygger det på tre saker:

- 1) Mänskligt välmående har en komplex innebörd, men vi kan också intuitivt förstå vad det innebär.
- 2) Politiskt kan vi göra viktiga saker som ökar förutsättningarna för välmående, men politik kan inte i sig skapa välmående.
- 3) Givet 1 och 2 behöver vi fokusera på några särskilda interventionspunkter.

Punkt ett har vi täckt in i det föregående avsnittet. För att tänka kring punkt två har vi haft nytta av en annan filosof, den japanska ekonomen Yūichi Shionoya. Han är en av många som forskat på lycka ur ett utilitaristiskt perspektiv, alltså hur ett samhälle kan organiseras för att skapa så mycket lycka som möjligt. Och han, liksom alla andra i fältet, kommer fram till att ett samhälle inte kan skapa lycka, av den enkla anledningen att lycka är olika saker för alla, även om det är som det beskrivs "the ultimate goal" för alla, det slutgiltiga målet. Lycka kan

vara att tjäna mycket pengar, att skaffa familj, att utöva en sport eller att umgås med vänner.

Det Shionoya menar att vi politiskt kan göra är att fokusera på "the penultimate goal", det som är en förutsättning för att kunna ta steget mot lycka, oavsett vad lycka är för var och en av oss. Och han menar att det alltid behövs samexistens för att kunna nå lycka. Vill du tjäna pengar behöver du handla och genomföra transaktioner med andra människor, för att idrotta behöver du med- eller motspelare, för att bilda familj någon att bilda familj med. Alla de vanligaste lyckoscenarierna inbegriper andra människor, och därför är samexistens, att helt enkelt få existera tillsammans med andra människor, alltid en förutsättning, utom i de få undantag där en människa blir som mest lycklig av att leva helt isolerad som eremit.

Samexistens handlar då inte om att skapa relationer, utan bara om att möjliggöra relationer genom att vi människor får samexistera. Prioriteringen av samexistens i ideologi för framtiden kommer ur denna insikt, och beskrivs närmare i sitt avsnitt. Poängen här är att konstatera att politik inte kan organiseras för att skapa lycka, men däremot för att skapa exempelvis samexistens, fred, kunskap och andra förutsättningar för att människor i vårt samhälle ska ha möjlighet att uppleva lycka och välmående.

Den stora utmaningen för den som vill applicera ideologin på en faktisk samhällsutveckling är hur detta genomförs i praktiken. Förutom de tre andra ideologiska prioriteringarna (fred-frid, samexistens och kunskap), som tillkommit eftersom de har en viktig roll i att skapa förutsättningar för lycka, är ett sätt att ytterligare konkretisera att fokusera på två interventionspunkter, eller två typer av politiska åtgärder:

1) Minus till noll

Om vi vet att det finns vissa saker som är negativa för oss människor och skapar hinder för vårt välmående bör vi bygga bort dessa systematiskt, och göra det svårare för människor att komma i kontakt med dessa. Att, utan att överutnyttja möjligheten till förbud, göra det svårt eller avlägset att välja det som skadar oss. Detta är i linje med den senaste forskningen kring

*nudging*⁹, som handlar om att sätta smarta default-alternativ så att det är lätt att göra ett bra val per automatik. Vill du kan du välja bort det alternativet till förmån för något annat. Det skiljer sig från dagens norm, där du börjar på minus och riskerar att utan tillräcklig kunskap välja något som ger minus, fast det du skulle vilja är något som tar dig upp till minst noll. Att automatiskt avsätta en större del av din lön till pensionen kan vara ett sådant exempel, valet av hemtjänst ett annat, eftersom du antagligen inte vet vad som kommer vara bra för dig och riskerar att göra ett dåligt val. Alternativet skulle vara att någon som är professionell, erfaren och omsorgsfull gör ett val åt dig, som säkrast garanterar en bra miniminivå, och att du sedan är fri att välja något annat efter att ha prövat det första alternativet.

2) Noll till plus

När vi väl befinner oss i någon form av neutralt läge betyder det fortfarande inte välmående. Avsaknaden av sjukdom behöver inte innebära bra hälsa, utan kanske bara halvbra hälsa. Det verkar vara andra sorters insatser eller mekanismer som för människor från noll till plus-skalan på välmåendetrappan, än det som behövs för att ta oss från minus till noll. I linje med ideologi för framtiden ska samhället utformas för att sträva efter att få in även dessa mekanismer.

Vid sidan av det här sättet att vägleda politiker i riktning mot specifika förslag och insatser för högre välmående, ökar välmåendet också genom det som görs för samexistens, fred-frid och kunskap – de tre andra prioriteringarna i ideologi för framtiden. Minns SDT-teorins fokus på autonomi, kompetens och tillhörighet, som alla är inbäddade i ideologins prioriteringar.

Det omfattade arbete som ideologin uppmuntrar till för att motverka diskriminering är ett sådant exempel, där alla prioriteringar är på plats och direkt möjliggör ökat välmående. Diskriminering är en aggression som har visat sig leda till sämre hälsa både psykiskt och fysiskt, och står alltså i direkt kontrast mot prioriteringen om välmående och fred-frid. Diskriminering leder också till sämre kompetens när, till exempel, personer inte anställs på grund av sitt namn trots att de har rätt kvalifikationer – dessutom kastar vi på det sättet

bort extra språkkunskaper. Att synliggöra diskriminering ökar också kunskapen om grundläggande strukturella problem i samhället och möjliggör arbete mot diskriminering på fler platser än de politiken kan rå över. Som ett resultat ökar möjligheterna till samexistens då fler får tillträde till platser av olika slag. Att vara välkommen och ha en plats överallt stärker välmåendet hos alla, utom hos dem som vill hålla andra människor borta eller blir oroliga av att möta olikhet. Forskning visar hur människor och samhällen över tid övervinner oron för olikhet, och i förlängningen kan antas må bättre¹⁰. Det här exemplifierar också hur välmåendeprioriteringen blickar mot framtiden, snarare än att alltid se till det som är bekvämast eller bäst just nu.

Då kommunal och regional nivå är de första där konkret politik utvecklas i linje med ideologi för framtiden, är sektorerna för vård och omsorg centrala i ett arbete för välmående. Här är det också tydligt att möjligheten att erbjuda service som direkt skapar välmående hos invånarna, är villkorat av det välmående organisationen genererar för sina anställda. I nuläget har ansvarsutkrävande system skapats i disharmoni med vad som är meningsfullt och relevant att kräva ansvar för, vilket skapar minskat mentalt välmående och en extra arbetsbörda som också skadar det fysiska välmåendet för de anställda. Filosofen Jonna Bornemark beskriver utifrån forskning om det nuvarande systemet, som ofta kallas New Public Management och introducerades på 1990-talet, att det leder till mycket *etisk stress* för anställda i offentlig sektor, som blir *livsdränerande*¹¹. I stora drag beror det på att organisationen ställer krav på verksamheten att ägna tid åt saker som de professionella i verksamheten inte tycker är relevanta. Samtidigt får de anställda inte tid att göra det som enligt dem är viktigt och relevant för verksamhetens mål.

När krav och mål dessutom sätts av personer högre i hierarkin som saknar praktisk, vardagsnära erfarenhet från verksamheten, blir allt dåligt – såväl verksamheten som personalens mående. Ett genomgående politiskt förslag på kommunal och regional nivå när ideologi för framtiden får styra och forma visionen, är att överlåta åt professionerna – personalen

med kompetens och erfarenhet från verksamheten – att styra genom att bestämma mål och organisation för verksamheten som bidrar till att människor mår bra – såväl de själva som de människor de arbetar för. Det gäller inom vården, LSS, skolan, socialtjänsten och i princip alla kommunala och regionala verksamheter.

För organiseringen av den offentliga sektorns verksamheter blir ideologi för framtiden också ledande på flera sätt. Förhållandet till valfrihet och företag i välfärdens verksamheter är en sak som skulle se annorlunda ut utifrån ideologi för framtiden. På kommunnivå har idén om att exempelvis äldreomsorg och hemtjänst ska bedrivas av privata aktörer blivit standard och urholkat kvaliteten. Detta är en följd av att det har funnits ideologiska prioriteringar om ekonomisk effektivitet parat med en idé om att det är mer rättvist om företag också får tjäna pengar på välfärdstjänster. När prioriteringen är mänskligt välmående blir det annorlunda.

Äldreomsorgen, som används som exempel i början av avsnittet, kan fortsätta tjäna som exempel på hur valfrihet inte nödvändigtvis leder till ökat välmående. Det är intuitivt, men forskning har också visat att frihet att välja äldreomsorg generellt inte leder till välmående. Dels på grund av den variation i förmåga att välja som personer i behov av äldreomsorg har, och den stress det kan orsaka att behöva välja under sådana förhållanden. Dels för att det ofta inte är personen med omsorgsbehov som väljer, och engagemanget i valet vilar på instabil grund när beslutsfattaren är någon annan, till exempel ett barn eller ett syskon. Oftast vill dessa väl, men det behöver inte nödvändigtvis vara så, och dessutom varierar även deras förmåga att välja. Forskare som studerar dessa val kommer i regel fram till att det leder till mer välmående att någon som är professionell och kunnig om utbudet med omsorg väljer det den tror blir den bästa platsen för personen i fråga, än att hen får uppleva stressen det innebär att kanske göra ett dåligt val utifrån ett antal alternativ som hen inte rimligtvis kan förstå den fulla innebörden av¹². I många fall mår vi bättre av att få välja. Till exempel kan det vara så när det kommer till skola eller vård, för dem som gör ett val. Där kvarstår problemet att inte alla väljer, kanske

för att de mår sämre eller har en svår livssituation. Det gör att vi kan ifrågasätta valfrihet som ett sätt att nå välmående, när de som åtnjuter högst grad av välmående också är de som bäst klarar av att göra val som ökar deras välmående.

På samma sätt är all kommunal verksamhet komplex: När är ett tvångsomhändertagande av socialtjänsten motiverat? Ska kommunens invånarantal hållas stabilt eller växa? Vad har kommunförvaltningen för arbetsvillkor? Varför ska vissa yrkesgrupper i högre grad än andra ha timvikariat eller deltidstjänster, snarare än fasta heltidstjänster? Vad gör kommunen inom ramen för LSS och för att samhället ska vara tillgängligt för personer med funktionsvariationer? Ska skolan prioritera barns välmående eller kunskapsinhämtning? Vad skapar mest välmående på sikt? Kopplingarna mellan olika aktörer behöver också ses i ljuset av välmående som prioritering. Informella strukturer som begränsar handlingsutrymmet med motiveringen att någon annan har handlingsansvar, skadar många gånger kommuninvånaren.

Eller villkor som sätts upp som inte går att förstå som jämlika eller likvärdiga: när exempelvis möjligheten att få LSS-stöd är avhängigt av att den som har behovet är drivande och har energi att återkomma till olika personer för att få det som hen har rätt till, och inte ska behöva kämpa för. Många skolor ger snabbare och mer stöd till elever vars föräldrar är aktiva och ligger på skolan, även om skollagen säger att skolan ska erbjuda stöd så fort de upptäcker att en elev har behov av stöd¹³. Det här är ett resultat av att olika egenintressen på individ- och gruppnivå i den offentliga sektorn blir prioriteringar, framför prioriteringen av människors välmående.

Hur görs politik för mänskligt välmående?

Principerna för framtidens politik hjälper alla som vill göra praktik av ideologi för framtiden (de står i bokens sista uppslag). Principerna föreslår sätt att göra politik som leder till välmående för medborgarna såväl som för politikerna som arbetar med den. Principen om tjäna väljarna genom att prioritera beslut som främjar ideologiska mål framför andra blir ett sätt att tona ner människors egon och egenintressen. Det får oss att må bättre

som individer och som grupp i längden. Det stärker vår känsla av att det vi gör är meningsfullt, när vi vet att vi väljer det vi tror är viktigast för samhället, framför det vi tror kan få oss att vinna röster. På samma sätt kommer jag att må bättre av att inte ta strid för att hamna högst på valsedeln bara för att jag har lust att sitta i kommunfullmäktige.

Principen om att vara saklig och visa på idéers fördelar och nackdelar, gör också att vi är mer beredda på att hantera de eventuella negativa effekter som finns i de flesta förslag som läggs fram. Inga förslag, vare sig politiska eller rörande hur gruppen ska arbeta, kommer att vara fria från negativa följder. Principen är också att se det långsiktigt. Är det som är bra i dag bra också i morgon? Är vi öppna med detta kan vi dämpa den negativa effekten, kanske till och med göra något gott av den, i stället för att bara låta skadan ske. Det är omsorg och omsorg som skapar välmående, i sig. Principerna uppmuntrar också ett sakligt sätt att prata om saker, där ordval som leder till enhet, respekt, fred och frid kommer att få oss att må bättre också kreativt, jämfört med alternativet att använda ord som vapen, eller tala om skillnader i tankar med metaforer om dualism, konfrontation, strid och splittring.

En organisation eller grupp som ska verka för ideologi för framtiden tar också prioriteringen om välmående på allvar i relation till deltagares olika förmågor och kapacitet att delta i arbetet med politiken. Ingen värderas högre eller får mer status för att den gör mer arbete, till exempel. Vi ser att människor beroende på kropp, sinne, och framför allt vilken situation vi befinner oss i våra liv en viss tid, kan göra olika mycket. Det är summan av alla våra insatser som räknas, vi håller inte räkningen av vad var och en gör.

När formella eller informella hierarkier skapas är det för att det finns ett organisatoriskt behov, och görs då på uttalade grunder som är rimliga och inte godtyckliga. Ett exempel är hur vi gör urvalet till valseklarna, där utrymmet för konkurrens och maktkamp minskas mycket genom att vi lottar ordningen på listan bland dem som deltagit i en förberedelseprocess för att vara redo att tjäna kommuninvånarna som ledamöter.

Samexistens

Det viktigaste med samexistens är att det är en väg till lycka. Olika saker kan vara lycka för olika personer, därför är det svårt att sätta lycka som ett politiskt mål. Ekonomer och politiska filosofer som studerat hur politik trots detta kan utformas för att skapa lycka, exempelvis tidigare nämnda Yūichi Shionoya, har sett att de flesta definitioner av lycka är beroende av samexistens. Oavsett hur du uppnår lycka, är det oftast genom relationer med andra människor.

Alla ideologins fyra prioriteringar har ett *vad* – alltså vad som behöver förändras politiskt för att nå dit – och också i någon grad ett *hur* – alltså ett beteende eller ett sätt som den som antar prioriteringen rimligen behöver sträva mot för att åstadkomma den politiska förändringen.

Texten som följer börjar med en utvecklad beskrivning av hur vi förstår begreppet samexistens. Därefter beskrivs *vad* som utifrån detta är önskade politiska förändringar och *hur* vi som verkar för ideologin leds av den när vi i egenskap av politiker gör politik.

Samexistens som möjligheten att alla ska kunna existera samtidigt

Samexistens är på engelska co-existence: att existera samtidigt som någon annan, underförstått på samma plats eller i samma sammanhang. Det är inte samverkan eller samarbete. Det är inte heller att samleva: även om just det är snarlikt (vi behöver leva för att existera), så finns det i begreppet att samleva med någon en högre grad av aktivitet. Vi kan förstås se att det är gott både att samleva, samarbeta och samverka. Men det är en annan sak att ha det som politiskt mål. Det är en fråga om att ha som politiskt mål att driva eller ”putta” folk till att samarbeta, eller helt enkelt möjliggöra samarbete genom att möjliggöra och skapa förutsättningar för samexistens till att börja med. Om vi genom politiska beslut bygger samhällen där människor bor separerade från varandra, eller arbetar i avskilda grupper, minskar vi möjligheterna för människor att fatta beslut om att samarbeta och samverka eller utveckla samlevnad. Att ens existera

tillsammans är helt enkelt grunden. Idén med prioriteringen är att allt då hela tiden ska skapa fler och bättre förutsättningar och möjligheter för oss att samexistera.

Förutom att forskare och filosofer kommit fram till att samexistens är en nödvändighet för lycka, kan de flesta av oss genom våra livserfarenheter dra samma slutsats. Oavsett vad vi vill göra med våra liv och vad som ger oss lycka, är det få av oss som kan se att meningen med livet är att leva sitt liv i ensamhet. Åtminstone i den mening att vi inte har relationer med någon. Att bo ensam betyder förstås inte ett liv i ensamhet. Men att finna lycka i livet genom att vara eremit och isolera sig från andra människor, verkar vara något som ytterst få väljer som sin väg. Och ser vi att meningen med livet definitivt inte är ett liv i ensamhet, kan vi vara överens om att i alla fall en av sakerna som är meningen med livet, är att vara tillsammans med andra.

Vi anser att samexistens har ett värde i sig, eftersom samexistens är något grundläggande för vår mänsklighet. Att ha relationer är i grunden inte instrumentellt, utan djupt mänskligt. Historiskt har många filosofer lyft idéer om att den fullständiga lyckan nås när du klarar dig utan andra (Kant), eller att den enda anledningen att ha relationer är för att få det vi behöver (Nietzsche), inklusive lycka. Det fanns en idé om att relationer var rent instrumentella – de var bara värda att ha om man fick ut något annat av dem. Rousseau var en av de första som gick emot den här uppfattningen och menade att det helt enkelt är en del av vår mänsklighet att ha relationer, samtidigt som de förstås också kan leda till omständigheter som genererar lycka bortom själva relationen.

Rousseau drog slutsatsen att de tidigare teorierna hade uppstått för att filosoferna som skrev fram dem var män som hade blivit ensamma. Närmare nutid har idén om att relationer har ett egenvärde som är centralt för människan utvecklats med idéer om att vi behöver värna och ha omsorg om relationerna och om att hålla dem så jämlika och fria från aggressioner som möjligt, eftersom det är då de är oss till glädje. Några representanter för idén är Hanna Arendt, Simone de Beauvoir, Carol Gilligan och Iris Marion Young, vilka också bidragit till utvecklingen av det vi i dag förstår som feminism. Även feminismens

utveckling har visat på mäns, kvinnors och barns egenvärde, och att relationer behöver komma ur lust och fri vilja, inte av nöd och tvång.

En ideologi ska skapa förutsättningar för mänsklig lycka, inte skapa mänsklig lycka. Att ha samexistens som en ideologisk prioritering blir då självklart. Som vi beskriver närmare i avsnittet om mänskligt välmående, är också de modernare psykologiska teorierna om vad vi behöver för att må bra överens om att relationer och sammanhang är centralt.

Vad är politik för samexistens?

Vi ser att det är människor som skapar relationer om de får möjlighet att samexistera. Att skapa själva relationerna blir då ett ansvar för individerna i samhället, bortom politiken. Politiken ägnar sig åt att möjliggöra de möten och relationer som individer vill ha, i meningen att ge alla tillgång till alla platser de vill söka sig till för att ha möten och relationer. I ett skede där vårt samhälle inte tillåter alla att på samma villkor få tillträde till saker som bostäder, arbete, skolor, kultur och nöjen, blir det här en central del av ideologi för framtiden.

Politik för samexistens är också en väg till enhet, förståelse och tolerans. Redan på 1950-talet började psykologer se att kontakter mellan majoritets- och minoritetsgrupper kunde leda till ökad tolerans och acceptans. Senare såg forskare hur det vid kontakter och kommunikation mellan grupper som var olika vad gäller ideologi, bakgrund eller karaktär byggdes broar som ledde till ökad tillit och ökat samarbete¹⁴.

Sociologen Richard Sennett skriver i sin bok *Together* (2013) att "Känslan av hur annorlunda du är jämfört med någon annan klingar av med tiden; om du dricker eller äter med henne eller honom tjuo gånger är det sannolikt att provokationen försvinner."¹⁵ Våra egna erfarenheter kan även här spegla det som forskningen kommer fram till. Det finns också ett talesätt som säger att "när rädslan knackar på dörren och tilliten öppnar är ingen där"¹⁶. När vi på olika sätt stänger in oss för att slippa möta något vi tror kommer att göra livet svårare för oss, gör det livet svårt i sig. Oro, rädsla och ångest kan växa sig till värre monster än de vi inbillar oss finns därute.

Även om det kan vara svårt att ta steget att ta kontakt med någon utanför sin komfortzon eller med någon som vi känner avstånd till, gör det ofta saker lättare i längden.

Tryggheten vi alla vill ha i våra liv adresseras ofta i ideologier. Social harmoni är del av utopin i nästan alla ideologier.¹⁷ Auktoritära ideologier ser lydnad och att alla följer strikta regler och normer som vägen till social harmoni. Att alla inordnar sig i ledet ska skapa lugn och ro, harmoni. Socialkonservativa och nationalistiska ideologier tror på att skapa social stabilitet och därmed harmoni genom att den egna gruppen utvecklar en så lik kultur och så konformt beteende som möjligt, vilket är tänkt att skapa trygghet. Människor som inte tillhör gruppen och har andra kulturer eller beteenden ska då hållas utanför eller förändra sig för att få vara del av gruppen, så att den sociala stabiliteten upprätthålls och allt blir harmoniskt.

Ingen som har erfarenhet av föräldraskap skulle säga emot att harmonin brukar vara större när barnen lyder föräldrarna och följer uppsatta regler. De flesta av oss kan också känna igen lugnet, tryggheten och harmonin som vi kan finna i vår egen familj en avkopplande söndag då vi bara är hemma, eller över en middag med bara de närmsta vännerna. Att blanda in någon som är ny för oss, någon okänd, skapar en helt annan situation – mindre trygg, mindre harmonisk. Men inte dålig, nödvändigtvis. På samma sätt kan alla relatera till att en familj som aldrig umgås med någon utifrån, inte kommer att vara så harmonisk på sikt. Inte heller de där bästa vännerna, om de aldrig inkluderar fler i sin gemenskap eller öppnar sig för möjligheten att någon annan också skulle kunna bli en ytterligare lika god vän.

Att öppna sin vänskap för andra är ett måste för att fördjupa sin egen vänskap, skriver jesuitprästen Egied van Broeckhoven i sin bok *Vänskapens sakrament*. Om du krampaktigt ska hålla din dörr stängd och undvika att umgås med någon annan, kommer känslan av att vara med de tryggaste inte att fortsätta vara bara behaglig. På samma sätt blir ett samhälle som låser in sig i oro över vad som händer om någon öppnar dörren, på sikt inte ett harmoniskt samhälle. Ett årtionde efter van Broeckhoven uttrycker den muslimska sociologen och feministen Fatima Mernissi liknande tankar om samhället, om att samhällen som

stänger dörren till andra också stänger ute möjligheten att förnyas, och möjligheten att återupptäcka sig själv i åsynen av det som skrämmer dem¹⁸. Det blir ett samhälle där rädslan över allt utanför växer, där fler saker upplevs som hot och där människor till slut kvävs i sin instängdhet när inget nytt får komma in, ingen ny luft, ingen ny näring och ingen ny kärlek.

Om vårt samhälle är öppet för olikheter och för att rymma och göra plats för olika grupper och olika sätt att leva, kommer det att innebära återkommande situationer då vi har ett första möte med något nytt – ett möte som kan vara skrämmande, oroväckande, osäkert. Och varje sådant möte kommer att leda till minskad rädsla när kunskapen om det nya ökar, förståelsen och nyfikenheten tar över och rädslan försvinner. För varje gång vi möter något nytt och det nya börjar fungera tillsammans med det som fanns, stärks tilliten till vår kapacitet att som samhälle möta även nästa nyhet vi kommer att ställas inför.

Konkret politik för samexistens måste alltså leda till att vår kapacitet att samexistera ökar. För att vi ska kunna samexistera behöver vi till att börja med vara flera som existerar samtidigt och tillsammans. Mer konkret: att vi helt enkelt är fler människor som kan befinna oss i samma utrymme. Och när utrymmet är begränsat, som i ett bostadsområde, att alla människor har lika stor sannolikhet att befinna sig i det utrymmet. I det fallet samma chans att få tillträde till en bostad i området. Det är grundförutsättningen för att samexistera, och därmed det första som den konkreta politiken för samexistens behöver möjliggöra.

Att bostadsområden som byggs är möjliga för alla i samhället att flytta in i, är en sådan grundläggande politisk fråga. Liksom att alla redan existerande bostadsområden ska kunna befolkas av alla som bor i samhället (området, kommunen, staden eller landet) där bostadsområdet finns. På samma sätt blir en grundidé, med samexistens som prioritering, att alla arbetsplatser och civila sammanhang behöver vara öppna för alla. Motsatsen är förstås exkluderande politik: diskriminering vid arbetsökande eller byggande av områden där det bara är vissa som har möjlighet att flytta in. På det här grundläggande planet liknar samexistensprioriteringen den rättvise- eller jämlikhetsprioritering vi

har i Sverige i dag¹⁹.

Om vi tar det konkreta exemplet med bostadspolitik leder den ideologiska prioriteringen om samexistens till att vi föreslår att det i alla områden i en kommun ska finnas en lika hög andel hyresrätter som ägda bostäder, så att de med lägst inkomster kan bosätta sig i alla områden och vi kan undvika att det skapas enklaver där kommuninvånarna bara kan bosätta sig om de har det ekonomiska kapital som krävs för en ägd bostad. Det går nog att påstå att det också är en mer rättvis bostadssituation än vi har i dag, och det blev mer rättvist genom prioriteringen av samexistens. Ibland inbegriper prioriteringen om samexistens något vi kan kalla rättvisa, som i fallet med arbetsmarknaden. Om arbetsgivare gör ett rättvist urval utifrån faktiska meriter och personligheter, får alla som har de efterfrågade kvalifikationerna samma möjlighet att anställas på en viss arbetsplats. I stället för att det som i dag är minst 50 procent större chans att få komma på intervju när du söker ett jobb, om ditt namn klingar traditionellt svenskt på ansökan²⁰.

Om det är samexistens som är målet och ett orättvist system kan leda dit, ska vi låta det vara så? Utan att egentligen kunna ge svar på frågan, blir det här ett exempel på hur den svåra definitionen av rättvisa kan skapa svårigheter i politiska beslut. Det är möjligt att samexistens som prioritering försvårar strävan efter generella system som avser att skapa rättvisa och jämlikhet. Kötid på bostadsmarknaden kan till exempel verka vara rättvist, men innebär att personer som flyttar till Sverige i vuxen ålder har begränsad möjlighet att flytta in i bostadsområden där det är lång kötid för att få en lägenhet.

Utöver bostadskön finns möjligheten att byta lägenhet inom en kommun. Men de som bor i områden där färre vill bo har svårare att byta sin lägenhet, medan de som bor i de områden där många vill bo kan byta med vem de vill. Ska de som bor i vissa områden få förtur i bostadskön? Eller borde de få mer kötid för samma tid i kön? När blir det rättvist? Att prioritera samexistens är på så sätt en möjlighet att vara tydlig med varför val görs som vissa kan uppleva som orättvisa. Samtidigt är rättvisa i olika former ofta en väg till samexistens, en följd av samexistens, eller går helt enkelt hand i hand med

prioriteringen om samexistens.

Vår syn på vad för slags politik som leder till samexistens kan sammanfattas i två steg: Ett första, där samexistens görs möjlig, och ett andra, där vi stärker vår förmåga att samexistera, när möjligheten finns.

1) Möjliggöra samexistens

Vi vill möjliggöra att vi kan existera på samma utrymme, samma plats eller i samma sfär. Det innebär att vi kan söka oss till olika arbeten, bostadsområden, sociala platser, idrotter och så vidare. En viktig aspekt av det här är att politik för samexistens antagligen gör bäst i att fokusera på just att möjliggöra samexistens, snarare än att försöka skapa samexistens i en djupare mening: Att skapa öppna platser/sfärer/utrymmen, snarare än verksamhet som leder till möten eller relationer på dessa platser. Ett sätt att illustrera den här inställningen till samexistens är att titta på relationen du har med dina grannar i din port eller ditt grannskap. Att vara grannar är ett sätt att samexistera. Det innebär inte att ni måste vara vänner, men ni vill gärna att det råder fred och frid i porten och i grannskapet. För att det ska vara så behöver ni följa överenskomna regler som är till för att bevara freden och friden: allt från var soporna ska slängas till vilka tider det är okej att vara högljudd. Att hålla på varandra är alltid trevligare än att undvika varandra, men inte heller något tvång. Det är inte per definition bättre för ert liv om ni utvecklar gemenskapen eller samlevnaden mer än så med era grannar. Ni har vänner på andra håll, ni väljer kanske folk från andra platser att ha djupare relationer, umgänge, med. Men ni samexisterar med era grannar. Händer det något, om ett problem uppstår eller något behöver göras som rör er kollektivt, blir det viktigt med er grundläggande fredliga samexistens i grannskapet eller porten. Problemet går antagligen lättare att lösa om ni tar er an det tillsammans utifrån ett positivt utgångsläge. Skulle er hyresvärd eller grannskapets mest över-sociala figur försöka förmå er att umgås mer med era grannar, att tätt och regelbundet ha utbyten med grannarna med syfte att fördjupa er samexistens och få er att knyta relationer och samleva mer, är risken stor att det skulle möta motstånd – du

vill helt enkelt göra de valen av fri vilja och när du själv känner en sådan längtan.

I ett bostadshus eller grannskap är en förutsättning för samexistens att du har grannar. Med den djupare innebörden – att människor med olikheter ska kunna samexistera – innebär det också att det måste vara möjligt för vem som helst att bli din granne. Att du sedan samexisterar med dina grannar betyder inte att du måste älska dem, umgås med dem eller göra något särskilt i den samexistensen – om du inte vill. Du väljer alltid själv vilka relationer du vill skapa – politiken för samexistens pressar dig inte att skapa dem, utan gör det bara möjligt för dig om du skulle vilja.

Det här medför till exempel att inte tänka i termer av integrationspolitik, som sedan länge snarare visat sig återskapa skiljelinjer mellan grupper i samhället och reproducera idén om ”den Andre” från utgruppen som ska införlivas i ingruppens norm²¹. En kommun som vill jobba med ett gott mottagande av nya invånare – från andra delar av Sverige eller världen – behöver göra det möjligt för de nya att på samma villkor som befintliga invånare få tillträde till kommunens olika arenor. Tjänster som kallats integrationssamordnare och liknande har fokuserat på vad den nya invånaren gör fel för att komma in i systemet, medan vi vill ge kommunen ansvaret att undanröja alla hinder för de nya invånarna att få tillträde till olika områden, arbetsmarknader och så vidare, och i övrigt lita på de nya invånarnas egen kraft att uppsöka de platser och den information de vill ta del av, om vi gör dessa tillgängliga på lika villkor. Ett första steg är naturligtvis att implementera detta i alla egna kommunala verksamheter, tjänster, rekryteringsprocesser och utbildningar.

2) Stärka förmågan till samexistens

Steg två i en politik som prioriterar samexistens är att sträva efter att öka vår förmåga att samexistera. Även här är fokus på att öka förutsättningarna för oss att göra valet att fördjupa samexistensen, när vi själva vill göra det. Inte påbjuda fördjupad samexistens. Det här kan verka mer abstrakt, men handlar helt enkelt om att öka våra möjligheter att kunna kommunicera för att påbörja en fördjupning av samexistensen när vi vill det, eller

för att klara av den grundläggande fredliga samexistensen.

En sådan förutsättning är att vi är vana vid olikheter, vilket samexistenspolitiken i sig i bästa fall leder till. Att vi alltid vänder oss bort från aggressivitet är också en sådan vana. Här korresponderar samexistensprioriteringen med fredsprioriteringen – fred är helt enkelt en grundförutsättning för samexistens, och tvärtom. Det finns ingen att ha fred med om vi inte samexisterar. Det vi återkommer till angående hur fred och frid som prioritering blir konkret politik, gäller här som konkret politik som också ökar våra möjligheter och vår kapacitet att samexistera – i fred, vilket förstås är hela idén. Vi förutsätter hela tiden att vi vill samexistera i fred som normaltillstånd och i aggressivitet så sällan som möjligt.

Men det finns också politiska områden där samexistens kan vara vägledande för vilka beslut som fattas. Vi kan ta exemplet undervisningen i moderna språk i skolan.

Efter engelska blev de första språken vi kunde välja att lära oss i skolan franska och tyska, och därefter tillkom även spanska till standardutbudet. Varför dessa språk valdes verkar det finnas lite olika uppfattning om. Men tyskan är med utifrån sin position som handelspråk i och med att Tyskland har varit det enskilda land vi exporterat och exporterar mest till. Franskan kan förutom en viss handelsnytta också förstås utifrån språkets historiska status inom konst och vetenskap, som gjorde att de högre klasserna i Sverige tog språket till sig²². Liksom spanska talas det också i flera länder, vilket verkar varit huvudskälet till att detta sista språk blivit en del av utbudet.

Ska vi ha någon tydlig linje, eller prioritering, när vi väljer språk att lära ut i svenska skolor? Ska språken vi lär oss leda till att vi som bor i Sverige kan bedriva mer handel med andra länder, eller till att vi skapar bättre förutsättningar för vår samexistens? Det finns förstås fler än de här två valen, men låt oss titta på vad som händer om vi vill att språkvalen ska maximera möjligheterna till samexistens, hellre än att maximera möjligheterna till handel. Kanske vore det bästa då att lära sig ett språk som kan främja vår samexistens med dem som ännu inte lärt sig svenska, och ett språk som kan främja vår samexistens med de som inte kan tala verbal svenska utan har svenskt

teckenspråk som sitt kommunikationsmedel.

Om alla som började sexan på 2000-talet hade haft teckenspråk och arabiska som valbara språk, och en femtedel hade valt arabiska hade det 2015 funnits upp till 300 000 vuxna i Sverige med baskunskaper i arabiska, utöver dem med arabiska som modersmål²³. I ett tankeexperiment där vi ser framför oss att dessa 300 000 faktiskt funnits i landet när drygt 100 000 syrier kom hit – vad hade dessa svenskar med baskunskaper i arabiska kunnat tillföra, jämfört med den dryga miljön som under 2000-talet lärde sig grunderna i spanska, franska eller tyska? Om vi hade kunnat välja teckenspråk sedan millennieskiftet hade var tionde vuxen i dag haft grundläggande kunskaper i teckenspråk, redan från grundskolan. Vad hade inte det gjort för möjligheterna till samexistens – och som en följd av det relationer – med alla Sveriges invånare vi i dag inte kan kommunicera med och exkluderar bara för att de inte kan språka verbalt?

Utifrån en strävan efter samexistens blir en fråga om vilka språk vi ska lära oss i skolan enklare att förhålla sig till: vilka språk kan vi lära oss för att maximera vår förmåga att samexistera, givet de scenarier vi står inför de kommande årtiondena? Och blir exempel på förtjänster med detta val av prioritering, viktigare än förtjänster med valet att prioritera språk som maximerar möjligheterna att göra affärer med andra länder? Vi förstår de som föredrar det sistnämnda, men för den som följer ideologi för framtiden är valet av prioritering enkelt att göra. När vi har en förmåga att samexistera förbättrar vi också våra förutsättningar att samarbeta och lösa problem tillsammans. Det gäller lokalt såväl som nationellt och globalt vid olika situationer.

Hur görs politik för samexistens?

Grupperna som utvecklade ideologi för framtiden har formats utifrån övertygelsen att en blandad grupp är viktigare än en grupp med specifika kunskaper. Vi har därmed alltid öppnat oss brett, och sagt att det enda viktiga är att de idéer vi har delas i meningen att de känns bra att bygga vidare på. Den som tänker att det är helt tokigt att sträva efter just fred, samexistens,

kunskap och välmående, hittar sitt sammanhang någon annanstans. Utöver det har vi aldrig begärt särskilda kunskaper eller förmågor. Vi har inte heller haft krav på att en deltagare ska behöva lägga en särskild mängd tid eller fokus. Trösklarna har helt enkelt varit låga och det enda kravet har varit att deltagare delar den ideologiska grundriktningen. Det har varit vårt sätt att vara politiska grupper i linje med steg 1, att möjliggöra samexistens.

Alternativet hade varit att försöka sätta ihop en grupp med en viss uppsättning kunskaper och egenskaper, där vi hade prioriterat att bjuda in vissa framför andra beroende på till exempel yrkeskunskaper eller utbildning. Det fina i sammanhanget, som rimmade med Rousseau och hans efterföljares slutsatser, är att den öppna inbjudan som inte strävat efter en optimerad sammansättning kunskaper och kompetenser, har genererat en blandning även av dessa, som sannolikt tjänat syftet bättre än om vi på förhand hade försökt gissa vad vi behövde. Det är vi som under de här åren har utvecklat den här ideologin, ett politiskt parti, dess program och organisation. Och det enda som valde oss var vår längtan efter en politik som var tjänande och lyssnande, och som sökte fred, kunskap, välmående och samexistens.

Sedan har vi också haft former för att stärka vår förmåga till samexistens, i linje med tidigare beskrivna steg 2. Det har till exempel varit att variera mötesformerna och variera vilka som har ledarroller – och hur – för att fler oftare kan delta i en form som passar dem och för att vi alla ska vänja oss vid att ha möten i olika former, och därmed bredda vår förmåga att arbeta tillsammans under olika omständigheter och på olika sätt.

Att vara i lyssnande när vi utbyter tankar och för dialog är centralt för förmågan att göra politik i och för samexistens. Vi försöker sällan övertyga varandra, utan lyfter in våra olika tankar och perspektiv och låter dem sedan finnas i gruppen en period, tills vi är mogna att börja söka ett sätt eller ett förslag som vi kan komma överens om. Att sträva efter ett minimum av prestige både individuellt och kollektivt har varit viktigt i relation till idéer och att utveckla dem. Om vi till exempel kommit på ett politiskt förslag eller ett namn eller annat, är det

alltid öppet att omprövas, utan att någon tar det som en prestige-förlust eller ett ifrågasättande i negativ mening.

Politisk aktivitet riskerar alltid att skapa konkurrens och splittring. Vi är ödmjuka inför att vi på den politiska arenan tjänar ett ideal som vi inte alltid klarar att följa, och därför har vi i vår organisation valt att vara försiktiga med delar som vanligtvis leder till just konkurrens och splittring. Saker som kan leda oss bort från samexistens snarare än att möjliggöra den, inom vår grupp. Ett sådant exempel är hur vi sätter ihop listan med kandidater till kommunfullmäktige. I många partier blir det konkurrens om vilka som hamnar på de högsta platserna, de som oftast leder till en plats i kommunfullmäktige.

Vi har valt att organisera det på så vis att vi vill att våra representanter, som framför allt är kommuninvånarnas representanter, ska ha en viss kunskap och ha reflekterat kring uppdraget. Alla som kan tänka sig att tjäna genom att sitta i kommunfullmäktige går då igenom en process med ett antal uppgifter kopplade till att förstå kommunpolitiken och reflektera över sin roll som representant. När det är dags att sätta ihop en lista till valsedeln, lottar vi ordningen bland dem som genomgått processen. De som sedan inte blir invalda som representanter i kommunfullmäktige, bildar ändå arbetsgrupp tillsammans med de invalda, som ägnar sig åt det politiska arbetet som är kopplat till beslutsfattandet i kommunfullmäktige. På så sätt gäller samma villkor för alla, vi säkrar en kunskaps- och reflektionsnivå hos våra representanter och slipper tävlingssituationer mellan kandidater. Vi ser att det stärker vår samexistens, när det också gör det lika viktigt att genomgå processen, bilda sig och reflektera, oavsett vilken roll du kommer att ha i arbetet i kommunfullmäktige. Där det traditionellt eftersträvansvärda representerandet som ledamot inte blir viktigare än medarbetarna bakom kulisserna. Vi tjänar varandra för att tjäna folket.

Precis som samexistens och samarbete gör oss bättre rustade att hantera svåra situationer som uppstår i samhället, gäller detsamma inom partier och grupperingar som följer ideologin, och som skapar samexistens inom gruppen för att kunna bidra till och skapa samexistens i samhället det tjänar. Vi

väver också ihop dessa delar genom att vi lyssnar till och involverar personer från olika delar av samhället i gruppens tanke- och arbetsprocesser, också personer som inte är del av gruppen annars. Vi tänker in alla grupper och områden i kommunen i vårt arbete, oavsett deras storlek eller tidigare tillskrivna status. Vi tänker också in kommunen vi verkar för i ett större, nationellt perspektiv där vi är en av 290 kommuner i Sverige. Vi samexisterar med dessa och det som är bra för dem är bra för oss. Vi tänker därför på vilka följder våra beslut får, inte bara för oss i kommunen och dem vi tjänar här, utan även för andra kommuner. Vi strävar också efter att samexistera med, och där det går, samarbeta med alla partier och grupperingar vi bildar väv med i samhället.

Allt ovan förutsätter också att vi kommunicerar på sätt som blir enande och möjliggörande för samexistens. I det hjälper oss den tredje principen, om att ”använda sakliga beskrivningar av situationer och att undvika uttryck för konfrontation, dualism, kamp och aggressivitet.”

Fred-Frid

Det viktigaste med fred och frid är att det är en väg till lycka. På engelska har vi begreppet *peace* och på spanska motsvarigheten *paz*. Båda dessa begrepp rymmer svenskans frid och fred. Att resonera utifrån de svenska begreppen ger oss en naturlig uppdelning av två aspekter av samma sak, som hänger ihop men ändå är skilda saker.

Alla ideologins fyra prioriteringar har ett *vad* – alltså vad som behöver förändras politiskt för att nå dit – och också i någon grad ett *hur* – alltså ett beteende eller ett sätt som den som antar prioriteringen rimligen behöver sträva mot för att åstadkomma den politiska förändringen.

Vi delar i texten upp prioriteringen utifrån de svenska begreppen fred och frid. Under dessa båda lägger vi först fram en övergripande förklaring av synen på dem, och därefter *vad* som utifrån detta är önskade politiska förändringar och *hur* det är önskvärt att dessa görs.

Fred på alla nivåer som en väg till lycka

Fred, till att börja med, är antagligen för de flesta en mer självklar väg till lycka än till exempel samexistens. Motsatsen till fred är ju krig, och få skulle förespråka krig som en väg till lycka. Prioriteringen om fred gäller på alla nivåer. Fred på global och nationell nivå handlar förstås om att undvika aggressiva konfrontationer och krig mellan och inom stater. Det har i alla tider skapat olycka och smärta.

Fredliga rörelser, revolutioner och revolter som sökt demokratisering och folks frigörelse från förtryckande regimer eller överstatligt styre utan våld har oftare varit framgångsrika och nått det uppsatta målet, jämfört med dem som baserat motståndet på våld. En översikt som forskare gjorde av inomstatliga och mellanstatliga motståndskampanjer mellan åren 1900 och 2006, visar att de som använde sig av våld var framgångsrika i 26 procent av fallen, jämfört med 53 procent av de fredliga. Möjliga förklaringar till det är enligt forskarna att det är lättare att få med sig större massor och nationellt stöd, liksom att få internationellt stöd för sin rörelse och sitt motstånd när rörelsen

använder sig av fredliga metoder²⁴. Våld måste ses också i ett långsiktigt perspektiv: vad händer med ett folk som frigör sig genom att bruka våld, jämfört med om de skulle använda sig av icke-våld.

Det är förstås omöjligt att som utomstående hävda att någon som utsätts för en situation väljer att reagera och göra motstånd på fel sätt. Och en del av det icke-aggressiva sättet rymmer förstås förståelse för en aggressiv reaktion som något mänskligt, om än oönskat. Samtidigt är den som följer en ideologi som prioriterar fred förbunden att sträva efter fred i alla situationer och därmed lösningar som använder andra metoder än våld också när du själv, din grupp eller din stat blir angripen med våld, även om vi är medvetna om svårigheterna att leva upp till det.

Utifrån ett totalt avvisande av våld går det att argumentera för att vi inte använder våld ens för att försvara oss i situationer där vi blir attackerade. Vår ideologi bygger på en förståelse av samhället som något som existerar under väldigt lång tid, där de år vi lever gör avtryck i tusentals år men är en mycket liten del av helheten. Samtidigt kan vi ta avgörande steg under den korta period som är vår individuella livstid. Stegen vi tar skapar stigar, där exempelvis våldsamt motstånd mot våld lett oss dit där vi är i dag. Att konsekvent välja fred och undvika aggression i allt ser vi utifrån den här ideologin som helt centralt för samhällets (världens) och dess invånares långsiktiga välmående och lycka, även om det på kort sikt kan innebära begränsningar av andra slag.

Det kan vara så att en individ eller ett samhälle som blir attackerat och undflyr aggressionen blir av med något som angriparen tar – resurser, territorium eller värdighet. Men alternativet, att besvara aggressionen eller försvara sig med våld, innebär också förluster och ytterligare ett steg på den stig vi trampat upp av våld och aggressioner, som till synes inte lett oss till ett samhälle med mindre våld och aggressioner varken i vårt lokala samhälle eller i världen.

Utän att förringa någon av alla otroligt svåra situationer som individer och hela samhällen utsätts för och reaktioner på dessa, finns det anledningar att lyfta möjligheten till en radikal

fredsposition inom ramen för ideologi för framtiden. Det går att ha en sådan position med ödmjukhet och utan att det blir en skymf – en aggression – mot dem som inte vill eller kan välja den. Malcolm X kom att bli pacifistisk aktivist efter att ha börjat en kamp i en övertygelse om nödvändigheten av våldsam motstånd för afroamerikaners frigörelse ”by any means necessary”. Ett av hans berömda uttalanden handlar om att det också är förtryckande – aggressivt – att säga till den som försvarar sig att den inte får försvara sig. Allt det här finns med i tanke- och känslvärlden som den här ideologin och prioriteringen av fred rör sig i. Och prioriteringen alltid fred. Ju mer vi kan uttrycka vår ideologiska ståndpunkt och samtidigt respektera andras val och allas våra tillkortakommanden när det kommer till att följa den, desto mer trovärdig blir teorin. Ingen av de positioner som ideologin pekar oss mot i olika teoretiska scenarier är enkel att inta bara för att vi kan förankra den ideologiskt. Ingen position kommer heller vara vattentät, vare sig när det kommer till fred, samexistens, kunskap eller välmående.

I vårt sammanhang just nu spelar ideologin roll på lokal, kommunal och regional nivå – inte nationellt eller globalt. Logiken från den globala och nationella arenan går ändå igenom och är bra att spegla sig i när vi arbetar lokalt. Aggressivitet, krig och konfrontationer finns på olika sätt i vår närhet. Nere på individnivå – i vårt privatliv, arbetsliv och familjeliv, i parrelationer och i affärer – står vi hela tiden inför valet mellan att engagera oss i aggressiv konfrontation och ”krig” eller söka fredliga vägar som långsiktiga lösningar på problem.

Varje sådant litet steg i vårt liv ökar vår förmåga att vara fredliga och vända oss bort från våld och aggressivitet. Det stärker det fredliga i vår natur, mer än det våldsamma och aggressiva – som ofrånkomligen finns inom oss. Om vi som individer kan öka vår förmåga till fred kan vi också tjäna våra familjer, föreningar och arbetsplatser med den förmågan, genom att lära av varandra och bygga fredliga sätt också i grupper och större organisationer. För politiska kroppar – partier, fullmäktige och kommun- och regionstyrelser – gäller naturligtvis samma sak. Det är genom hur vi handlar och betar oss när vi ska organisera

oss, fördela resurser, lösa problem och annat som ofrånkomligen hör livet till, som vi skapar mer eller mindre fred i varje beslut. Och ju mer långsiktig kapacitet till fred vi skapar, desto bättre förutsättningar skapar vi också för att vi ska vara lyckliga. I det svenska samhälle där vi sjösätter de första politiska initiativen som inspireras av ideologi för framtiden, kan vi tänka att vi när vi har alla förutsättningar för fred också har ett särskilt och viktigt ansvar att ha fred. Fred ökar förutsättningarna för lycka och välmående, men lycka och välmående ökar också förutsättningarna för fred. Att göra politik för fred är därför också beroende av ideologins andra prioriteringar.

Vad är politik för fred?

Vi kan konkretisera strävan efter fred som att välja andra vägar än våldets för att nå sina mål. Det kan underlätta i tänkandet kring vilken politik och vilket samhällssystem vi vill ha, framför att tänka i negativ form kring ideologin om fred som en ideologi om icke-krig eller icke-aggression. Motsatsen till krig är i allas böcker fred. Det är det som tar vid när kriget är slut. Motsatsen till aggression kan vi anta är omsorg, bland flera möjliga alternativ²⁵.

Vi kan genom det tänka alternativt kring att lägga ner vapenindustrin, till att ta ett steg mot en vapenfri värld genom att omvandla den svenska vapenproduktionen till att skapa icke-dödliga försvarsmaskiner och verktyg, göra Sverige ledande i den produktionen och börja med att ersätta så mycket som möjligt av världens vapen med icke-dödliga alternativ. I linje med nonviolence-teorin (det negativa namnet till trots) kan vi i stället för att motsätta oss krig – punkt – ge ett alternativ till krig utifrån att det i dag är det som sker när diplomatin inte räcker till, i form av det som kallas för nonviolent resistance²⁶. Värnplikten kan bli något annat än en förberedelse för krig och våldsamt försvar, och vår militär likaså. I linje med ideologin som helhet behöver vi också involvera militären i detta tankearbete. Dessa exempel kan tjäna som tidiga tankar ur vilka den fortsatta utvecklingen av både ideologins prioritering om fred och politiken som följer på den växer fram.

Det inomstatliga våldet är mer aktuellt än det mellan-

statliga, såtillvida att det pågår varje dag. Vi utgår från att allt som orsakar andra personer smärta och obehag i olika grad är att betrakta som våld. Våld kan vara strukturellt – som diskriminering på arbetsmarknaden – och symboliskt – som de negativa bilder som skapas av olika grupper eller områden och deras invånare. I de kommunala relationsvåldscentrumerna arbetar de i dag förutom med fysiskt och sexuellt våld också utifrån att våld i nära relationer kan vara ekonomiskt våld (att någon tar makt över din ekonomi), materiellt våld (att någon tar eller förstör din egendom), försummelse (att personer som inte kan ta hand om sig själva lämnas utan tillsyn eller får felaktig vård/medicinering), psykiskt våld (nedvärdering, hot) och bevittnande av våld²⁷. Det är rimligt att tänka på samma typer av våld på strukturell statlig, regional och kommunal nivå, utifrån offentlig sektors verkan på dessa områden.

Stat, region och kommun verkar också genom sina verksamheter ibland bestraffande och frihetsbegränsande. Det kan vara fysisk frihetsbegränsning i form av placering inom kriminalvården, SIS eller rättspsykiatri, men det kan också vara i form av kringskärningar av individers, gruppers och familjers frihet genom allt från att begränsa kontakten mellan familjemedlemmar till att genom betalningsanmärkningar begränsa ekonomisk frihet eller möjligheter på arbetsmarknaden. Att allt detta är våld och att idealet enligt ideologin är fred måste vara utgångspunkten, också när slutsatsen blir att det är nödvändigt att begränsa en persons frihet för att den inte ska utsätta sig själv eller andra för våld.

Det mest extrema våldet dödar människor. Vi har det i olika direkta former i samhället i form av exempelvis mord och suicid. Ungefär 1 av 100 000 invånare blir mördad i Sverige varje år, och 1 av 10 000 dör i suicid varje år. Sedan har vi också indirekt orsakade dödsfall, som till följd av alkohol (ca 2 av 10 000 per år) eller överdosering av narkotika (5 av 100 000)²⁸. Det finns också både ekonomiska och geografiska skillnader i hur många som dör i sjukdomar, där personer med lägre inkomster i regel har kortare livslängd, och vi kan se ett regionalt mönster i Sverige där exempelvis dubbelt så många män i Norrbotten dör i hjärtsjukdomar jämfört med män i Stockholm²⁹.

Vad det innebär i till exempel en kommunal verksamhet är att vi behöver utveckla fler sätt att förebygga och förhindra att människor utsätter sig själva eller andra för våld. När det är möjligt och kreativiteten räcker till ska dessa åtgärder vara helt befriade från våldsamma inslag. När det inte är möjligt eller kreativiteten inte räcker till ska strävan alltid vara att minimera våldet i insatser och åtgärder.

En viktig fråga är också att inom ramen för vad som är möjligt agera rationellt i tilldelningen av resurser för att förhindra våld. Det våld som får mycket uppmärksamhet medialt behöver inte vara det våld som flest utsätts för. Även om den mediala uppmärksamheten kan vara ett tecken på en samhällsförändring som behöver stävjas rörande en viss typ av våld, behöver vi behålla fokus på vad som faktiskt händer statistiskt samtidigt som vi lysnar av oron i samtiden. I andra länder har till exempel mer medialt fokus lagts på våld och mord på kvinnor i parrelationer, medan vi i Sverige knappt känner till hur många kvinnor som varje år mördas av sin partner (ca 10 procent av alla registrerade mord). Att agera för fred omfattar också att inte ställa grupperns lidande mot varandra, utan omfamna helheten och betrakta varje liv som lika viktigt, oavsett dödsorsak.

I politiken för fred och att välja bort aggressioner ingår också att vi ska bete oss fredligt mot planeten. Utifrån perspektivet vi tar upp i texten om välmående som prioritering, är alla människokroppar skapade av materia från planeten. Vi som lever nu liksom de som kommer att leva i framtiden, föds rent konkret ur kroppar som skapas av materia som just nu finns i vår jord och våra växter. Att våldföra sig mot växtlighet och ekosystem blir då att våldföra sig på människor. Det är inte två saker som står mot varandra, människokropp och planetär kropp, utan vi är sammanflätade. Även om perspektivet inte är utbrett är det något vi bör öva upp politiskt och beakta i alla politiska beslut. För att vara konkret när det gäller den kommunala politiken, har vi här många beslut som direkt innefattar våld i någon grad mot mark, luft, vatten och andra delar av planeten som vi i varje beslut måste eliminera eller minimera, på samma sätt som vi eliminerar eller minimerar våldet mot människor.

Diskriminering och våld i nära relationer är två kommunala angelägenheter som det politiska arbetet som grott ur ideologin hittills har fokuserat på. Båda omfattar stora delar av befolkningen både direkt och indirekt, och drabbar både vuxna och barn direkt och indirekt. När det gäller diskriminering har kommuner i Sverige historiskt gjort väldigt lite, snudd på ingenting, för att arbeta mot diskrimineringen som pågår lokalt från arbetsgivare och andra aktörer, och dessutom i princip förbisett den egna diskrimineringen av anställda. I likhet med alla arbetsgivare³⁰ diskriminerar kommuner vid rekrytering, och de anställda råkar också precis som överallt annars ut för diskriminering på sina arbetsplatser.

Innan Stockholms stad för några år sedan tog bort frågan från sin medarbetarenkät hade mer än var tionde anställd upplevt diskriminering varje år, ofta utan att någonting gjorts för att lösa situationen. Kommunens rutiner för att anmäla kränkningar och diskriminering på arbetsplatser verkar inte fungera, eftersom ingen av förvaltningarna vi fått information från har haft något ärende registrerat, trots att 10 procent av de anställda upplevt situationer av diskriminering.

Förutom att diskriminering utgör en form av våld i sig, leder det också till sämre hälsa³¹ och andra dimensioner av våld, som upptrappningen av våldsamt beteende som tenderar att äga rum i samhällen där ojämlik och orättvis behandling av människor får fäste³². Konkret kan vi också förstå att en organisation eller ett samhälle blir mindre våldsamt när det finns utrymme att göra misstag eller missförstå utan att straffas. Det som ibland benämns som att ha högt i tak. Vad händer om jag säger fel, eller råkar säga något som gör någon illa? Hur behandlas jag i en sådan situation? Att straffa eller bete sig aggressivt mot människor som gör misstag i vardagen ska inte vara ett alternativ vi har nära till hands.

Kommunen har en direkt möjlighet att hjälpa den som utsätts för våld i nära relationer, i och med möjligheten att erbjuda boende och stöd från socialtjänst. Den möjligheten borde vi i och med vår förståelse för människor som beroende av varandra för att lösa problem genom samarbete, se som ett kommunalt (gemensamt) ansvar som kommunförvaltningen

behöver ta på ännu större allvar. Det här är, i likhet med insatser för våldsutsatta barn, ett exempel på särskilda våldssituationer där kommunen kan ingripa, och därför är det också relevant att den kommunala verksamheten stävjar våld i alla angelägenheter. En god välfärd som ser till att invånarna har sina grundläggande behov tillfredsställda och skapar frid, välmående och fredlig samexistens kommer att minska den totala förekomsten av våld, över hela kommunen och för lång tid framåt.

Hur görs politik för fred?

Ideologi för framtiden har inspirerats av Eugenio Molinis *GAIT*. *GAIT*, som står för Guild of Agents for Intentional Transformation, har som grundidé att vi genom att förstå verkligheten vi är i, bättre kan arbeta för att förändra samhället utan att skada oss själva eller andra i processen. Det kan låta lätt i teorin, men alla som försökt i praktiken vet att det sällan är möjligt. Även om målen är goda, måste du ofta göra våld på dig själv eller på andra för att nå dit. Dagens politiska kroppar (både partier och individer) är övertygade om att deras politiska mål rättfärdigar den kamp de ser sig frivilligt eller ofrivilligt indragna i, och att den kampen är oundviklig. Ofta menar de också att våldet de gör på sig själva, genom att exempelvis frånga sina ideal eller acceptera att verka för saker de inte tror på, är nödvändigt för att uppnå målen. Vi tror inte att det måste vara så. Det kräver bara att vi är beredda att ta andra typer av risker, som inte innefattar våld.

Det mest radikala du kan göra i dag som politiker och politiskt parti är att inte strida. Att utveckla goda idéer, lägga fram dem på ett fredligt och respektfullt sätt och lägga dig i händerna på vad folk tycker om det. Det mest sannolika är förstås att idéerna i början blir nedtrampade av alla stridshästar på fältet. Då är det bara att resa sig upp igen, och upprepa. Ner igen, upp igen, upprepa. Och upprepa igen. Vi behöver bli många som vill fred och fortsätter, och tar vid när de som började inte orkar längre. Det är den enda lösningen vi ser. Ett scenario är att det bara tar några få fall och resningar innan folk faktiskt börjar reagera och intressera sig för vad det kan ligga i de där idéerna, och det där sättet att göra politik. Ett annat scenario

är att ingen märker det ens på flera hundra år. Det är ännu en radikal sak den här ideologin bygger på, att en massa människors arbete under tiotals år kan förbli osynligt under lång tid. För det viktiga är inte att det syns eller erkänns. Det viktiga är att det görs.

Bilden med stridshästar som trampar ner våra idéer kan förstås ses som att vi utsätter oss för våld, på så sätt är det en dålig bild. Positionen är snarare att det viktiga är att göra det vi gör, inte att det kommer först i mål eller ens kommer i mål. Nedtrampningarna är bara kännbara om det är viktigt att vinna. Eftersom positionen är att vi inte deltar i någon tävling, att politik inte är något du kan vinna, spelar det inte någon roll. Eftersom andras erkännande eller bekräftelse inte är viktig för vår övertygelse om våra idéer, gör det inget om ingen skulle bry sig under vår livstid. Det viktiga är att idéerna vi tror på har lagts fram. Och idéerna vi tror på tror vi på för att vi har grundat dem på en ideologi som grundats på en ursprunglig process med inspel från hundratals människor, som följts av ytterligare hundratals människors tankar och idéer, vilka tagit form i oss som slutligen formulerat det som vi förstått som slutsatserna av denna process, som pågått i snart ett årtionde.

Vi tror förstås att idéerna kommer att intressera fler och få fler som tar efter dem och vill se dem också i politiken på lokal, regional och nationell nivå. Det som får oss att tro det är att det redan är många som ser dem som värdefulla, som ett önskat alternativt sätt att leda och organisera samhället. Det vi inte har en aning om är hur många fler det blir – ett fåtal eller väldigt många. Och det tål att upprepas: *det spelar ingen roll*. Ideologins idé om politik är att det är alternativ som läggs fram för folk att välja, och ideologin ser politiker som tjänare av folket som de erbjuder sig att representera. De som blir politiker i ideologins tjänst är beredda att förvalta det ansvar som ges till dem, om människor röstar på dem i en omfattning som leder till att de får i uppdrag att representera medborgarna, eller till och med styra, på kommunal, regional eller nationell nivå. Och om invånarna inte väljer vårt ideologiska alternativ, då har de helt enkelt inte valt det. Idén om att arbetet och tydliggörandet av alternativet har samma värde oavsett hur många som stödjer

det är stark, för att inte säga helt bärande, i ideologin. Det bygger förstås på att ideologin är grundad i kunskap, så som vi definierat kunskap. Alternativet skulle vara att grunda ideologin på tillfälliga nycker eller trender eller antaganden om hur saker ligger till, för att vi tror att det ger oss röster. Det skulle generera förslag som inte genomarbetats mer noggrant eller varit de viktigaste för ideologin, utan de vi tror ger oss makt och positioner.

Att agera mot vår natur för att få makt är att göra våld på oss själva. Därför blir det helt grundläggande att alla som verkar i ideologins riktning gör det utan att framgång i den meningen spelar någon roll. I principerna som beskrivits tidigare är principen om att inte komma med politiska förslag utifrån egenintresse direkt ledande för detta. Ett egenintresse för ett parti eller en individ är förstås att vinna val. Att ändra på en politisk fråga för att den inte är populär nog, är lett av ett sådant egenintresse. Den som följer ideologin och principerna för framtidens politik väljer att göra annorlunda än politiker hittills har gjort.

Ledarskapet

Politiker är ledare, och om alla ledare betedde sig fredligt skulle de som följer dem, ser upp till dem, eller bara medvetet eller omedvetet leds av dem, också bete sig fredligt. Det är den enkla slutsatsen som vi tror är svår att motbevisa utifrån all dokumenterad forskning om ledarskap och hur grupper reagerar på ledares beteende³³. Det är här vi sätter ribban för politiker, och egentligen alla som lyfter idéer om samhället offentligt. På samma sätt som aggressiva medarbetare kommer att ge sig på en arbetskamrat som de ser att chefen föraktar eller bara ringaktar genom små spydigheter och kommentarer, kommer de som tittar på debatt att se och känna föraktet och respektlösheten i en politisk debatt på teve eller på en skola. Och känna att det är så här vi gör. Ett hånfullt skratt från en politiker när en annan politiker argumenterar kan vara tillräckligt för att ge den gränslösa följaren som tittar på debatten impulsen att skriva hotfulla eller rasistiska meddelanden till den hånade politikern. Prioriteringen om fred blir så viktig eftersom det söndrande

krigiska smittor och reproduceras av alla, och därför måste stävjas vid varje tillfälle som ges. När auktoritär och aggressiv politik ska motverkas tar politiska freds- och solidaritetsrörelser ofta själva till aggressivitet. Det ska tas strid mot mörka krafter, och det blir självklart att rikta aggressivitet mot personer och grupper som räknas dit. Det sorgliga är att sönderingen och splittringen det leder till är precis det de mörka krafterna vill ha. De vill ha polarisering och splittring, att det ska finnas fiender och att det ska finnas krig. Det är de här sakerna som får dem att frodas. På så sätt är individer och partier som följer ideologi för framtiden ensamma i ena änden av skalan just nu på 2020-talet, i sin position att mörka krafter inte ska krossas eller krigas mot. Vår tro är i stället på ljuset som det som till slut skingrar mörkret. Att vi genom att fokusera på det goda, på lösningarna, på freden, kan omvända mörkret till ljus. Ljuset och den ljusa vägen blir den största och dominerande kraften, en positiv kraft, i stället för en reaktiv, negativ, aggressiv kraft.

Det handlar också om att sträva efter att söka fred och ljus så långt det går ner i minsta detalj. Det går inte att uttala sig sarkastiskt eller föraktfullt om någon. Egentligen går det knappt ens att skoja om den som kan tänkas ha en privilegierad position eller hög status. Inte om någon. Principen att inte säga något om någon som du inte skulle säga om personen var närvarande är en enkel hållning. Strävan efter fred bygger på att vi visar respekt för varje medmänniska. Oavsett om det är en superkändis, en seriemördare, din granne eller din bästa vän. Att omfamna att alla har samma människovärde. Det innebär inte att alla, oavsett vad de gör, ska vara garanterade samma privilegier eller samma frihet, om de är farliga för sina medmänniskor.

Att undvika att vara aggressivt konfrontativt eller föraktande gör det inte svårare att göra motstånd, tvärtom. Däremot kan det vara ovant. Vi har vant oss vid att dela vidare med enkla budskap som ofta är roliga på andra människors bekostnad. Är det viktigt att uppehålla sig med en membild på en politiker som har fyra andra politiker i koppel? Eller är det viktiga att utveckla förslag som visar vägen för hur samhället kan vara på andra sätt än det som dessa personer föreslår? Det är en irrationell prioritering vi gör varje gång vi förlöjligar per-

soner med andra åsikter i stället för att utveckla och bidra med våra egna, som alla som ägnar sig åt det behöver fundera över. Skapas och delas en sådan bild för att bygga identitet? Alltså för det egenintresse som principerna menar att vi ska undvika att prioritera i vårt politiska arbete?

En relevant invändning här är att satir alltid har haft en plats i alla viktiga samtal, också de svåraste. Humorister och satiriker har i alla tider kunnat skapa en bred förståelse för hur det egentligen ligger till, från världsstjärnor som Charlie Chaplin till lokala satiriker som dagens Ulf Lundkvist eller Nina Hemmingsson. Det våld och den aggressivitet som finns i det kan vi förstå som åtminstone välavvägt och professionellt hanterat, utifrån att det är professionella satiriker. Lite som det våld en polis anförtros att använda efter en lång utbildning. Men dagens satir kännetecknas varken av professionalitet eller respekt, när vem som helst kan publicera vad som helst på sociala medier, utan några avvägningar eller någon fingertopp-skänsla. Till följd av den polariserade situation som uppstått det senaste årtiondet finns det, som vi ser det, inte längre utrymme för oss som eftersträvar fred att göra den typen av satir, ens i det lilla. När politiker, journalister, akademiker och offentliga debattörer får mordhot riktade mot sig och sina familjer, händer det för att den här typen av beteende har kunnat gro i en frodig mark av hat och hot på en nivå, där det har uppfattats som oförargligt. Att representanter för etablerade politiska partier, också på hög nivå, stretchat gränserna för hur de skriver om andra politiker blir förstås i det här sammanhanget otroligt skadligt och oansvarigt³⁴.

Betyder det att man inte får kalla folk man pratar om för idioter ens när man är bland vänner? Det kan verka oskyldigt, men fundera på det, inte som en retorisk fråga, utan för att vi alla behöver reflektera kring det. I processen med de här texterna landar vi i att det är svårt att se vinsten också med mer oskyldigt skitsnack eller illa tal om andra. Däremot finns en stor vinst i att sträva efter fred, respekt och medmänsklighet även i de svåraste omständigheterna. Ska vi på riktigt utveckla ett samhälle där fred är prioriterat måste vi prioritera det själva även som individer och i allt vi gör, inte bara på ytan eller som en

politisk idé. Att det är en *strävan* är viktigt. Att vi vill dit, vill välja fred, och kanske kommer att misslyckas. Och sträva efter det igen.

Vi formulerar detta utifrån det faktum att vi under flera år har visat att det är möjligt – åtminstone inom vår grupp – genom arbetet med att utveckla idéerna och partiet för framtidens ideologi. Vi har i vårt forum för att utveckla ideologin och politiken haft väldigt lite dragning åt sådant beteende, snarare har det funnits en stark kultur av att inte baktala andra. Vi har faktiskt knappt talat om andra politiker eller partier. Vi har fokuserat på det positiva vi gör, på det vi bygger. Så den som läser det här och känner att det verkar som ett ideal i teorin och svårt i praktiken, kan i alla fall känna till att det går, förutsatt att vi har en gemensam inställning och samsyn om att det är det vi strävar efter. Det är ingen uppoffring, utan snarare till hjälp. Sannolikt har det förutom att leva freden vi förespråkar också befriat oss från energidränage och frigjort kreativitet som vi kunnat fokusera på våra egna processer och att utveckla våra förslag.

Vår ledstjärna i gruppernas arbete har varit de principer för framtidens politik som allting började med, som du hittar längst bak i den här boken. De rör bland annat att tala sakligt om situationer och förslag och att undvika allt som andas konfrontation, dualism, kamp och aggressivitet. Enligt den första principen ska dessutom idéer presenteras tillsammans med både för- och nackdelar. På samma sätt ska andras idéer behandlas med respekt och också ses från sina positiva sidor. Principerna säger också att egenintresset är underordnat det ideologiska intresset, vilket innebär att jag som följer principerna aldrig kan arbeta för en viss politik med ett eget intresse för ögonen, som en position, ett erkännande eller ett valresultat. I och med det kan jag inte heller strida för ett egenintresse, och att vinna en kamp blir en icke existerande möjlighet eftersom ingenting anses vara en kamp, enligt principerna. Det som i den traditionella politiken varit debatter där en åsikt ska vinna eller ta mer plats än en annan, är för oss samtal som ska leda till att bygga de idéer som vi till slut gör politik av för att förbättra samhället.

Fred i praktiken

Tillbaka till den konkreta politiken som den ideologiska prioriteringen om fred rör oss mot, med fokus på den kommunala och regionala nivån vi de närmsta åren kommer att arbeta med.

Det här ska som ett ideologiskt dokument inte vara ett konkret politiskt program för att uppnå fred, men ge underlag till utvecklingen av detta också mer konkret. Som texten inledningsvis tar upp kan kommuners och regioners förvaltning ha inslag av bestraffning och frihetsbegränsning, som är att betrakta som våld. Våld som kan behövas, till exempel när en polis eller vakt behöver hålla fast någon, ska också så långt det är möjligt undvikas. Socialtjänsten har kanske tydligast sådana befogenheter när det kommer till att separera barn från deras familjer.

I bostadspolitikens överlappning med socialpolitiken finns också den situation som de som lever med våld i nära relationer, där kommunen måste optimera processerna för att så snart det behövs möjliggöra att den eller de våldsutsatta i familjen kan flytta. Personer i hemlöshet är också en grupp som lever i stor risk för våld och där frånvaron av en bostad i sig är en faktor som genererar skador. Prioriteringen av fred och frånvaro av våld och aggressivitet överlappar i de här exemplen särskilt tydligt med prioriteringen av mänskligt välmående, som vi behandlar i det första kapitlet. Det kan också tjäna som ett exempel redan nu, på att situationer där människor är i akut behov utifrån att de i nuläget är utsatta för våld, blir prioriterat framför mer långsiktigt förhindrande av angrepp eller våld. Det står inte för den sakens skull i motsats till det långsiktiga arbetet. Det går att jämföra med ett brinnande hus: du går först in för att rädda dem som är fast i huset, och därefter använder du alla resurser som finns för att släcka branden.

Planetens välmående och våra aggressioner mot den har också en central plats i vårt arbete. Precis som vi undviker våld mot människor i de kommunala verksamheterna, bör vi också undvika att skada planeten – till exempel genom att bygga utan att orsaka skada, visa omsorg om mark, luft och vatten, samt konsumera varor och livsmedel som inte skadar miljön. Vi bör även undersöka vad som kan göras på kommunal nivå för att minska miljöpåverkan, både på kort och lång sikt.

Johan Rockströms föreslagna tre huvudprioriteringar går alla att arbeta för på kommunal nivå. Minskade koldioxidutsläpp är det första, det andra är effektiviserad användning av mark för jordbruk, och det tredje är ökad information om den skada vi utsätter planeten för³⁵. Det sistnämnda menar han kan vara i form av mätare över elanvändning, utsläpp och liknande, som han föreslår borde finnas synligt på många platser runtom i samhället för att öka medvetenheten och förståelsen.

Skolpersonal har genom den lag som trädde i kraft 2023 ökade befogenheter att exempelvis beslagta kommuninvånarens egendom (mobiltelefoner), och framför allt att besluta om frihetsbegränsningar och i någon mån bestraffning av elever, genom avstängning från skolan eller tvångsplacering i annan skola. Det är nationella beslut om lagändringar som påverkar kommunal verksamhet och som kommunen kan utveckla en egen policy för. Skolan har också sedan 2010-talet fått nationella direktiv om att agera förebyggande mot terrorism och våldsbejakande extremism, vilket i många kommuner har tolkats som att skolpersonal ska arbeta med uppgifter liknande polisens, som att ha span på elever, gå igenom deras skåp och liknande.

Ordningsvakter som anlitas av kommunförvaltningen har också ökat i antal under 2010- och 2020-talet. Det innebär i praktiken att en ökad andel av kommunens personal har befogenheter att bruka våld mot kommuninvånare. I ljuset av invånarnas växande misstro mot polis och ordningsvakter, som följt på trakasserier och övergrepp från ordningsmaktens sida, är det ökade antalet ordningsvakter i kommunerna något som behöver ifrågasättas, och där alternativ som leder till fred behöver utvecklas med utgångspunkt i en grundlig analys. En grundpelare för det svenska polisväsendet är att polisen, i egenkap av statlig myndighet, tjänar folket och inte regeringen. Det är en garanti för att invånarna ska vara skyddade av polisen och inte riskera en polismyndighet som styrs av politiska intressen.

När polisiära uppgifter förskjuts till kommunen, blir det också en förskjutning mot att dessa polisiära uppgifter blir politiskt styrda. Därför är vi principiellt emot den här förskjutningen, som sett till helheten är en fara för hela Sveriges befolkning både på kort och lång sikt. I Stockholm stads kommunfullmäktige

kom under 2022 förslag om att ordningsvakter skulle kunna utfärda fortkörningsböter. Förslaget antogs inte, men tjänar som exempel. Om än i det lilla, är den sortens ”tuggor” av polisens arbetsområden, tuggor som över tid kan sluta med att betydligt mer polisiärt arbete hamnar i kommunal regi. Det kan också tjäna som ett exempel på att de förvaltningar vi minst anar, som Trafikförvaltningen i det här fallet, kan komma att slå in på en linje av ökat bruk av institutionellt våld.

En nationell förändring är också den nya lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete³⁶. Den kan också ses som en viktig del i trenden att ge kommunen mer polisiära uppgifter. Lagen är än så länge formulerad med respekt för det kommunala självstyret såtillvida att den bara kräver en redogörelse för och analys av brottsligheten i kommunen, följt av en plan för det brottsförebyggande arbetet. Vi förstår ett fungerande välfärdssamhälle med fokus på stöd, omsorg och utbildning som kommunens brottsförebyggande arbete.

I dag liksom i alla tider har detta i kombination med en värdig, rättvis behandling och minimerade skillnader i inkomster och livschanser varit det som minskat brottsligheten. Redogörelserna för det brottsförebyggande arbetet behöver alltså inte vara mer specifika än så, och vi behöver inte gå med på regeringens uppmaningar att lägga extra resurser specifikt på brottsförebyggande arbete, utan kan sträva efter att utveckla en fungerande kommun. Allt som kommunen gör ska stärka människors välmående och därmed blir det automatiskt brottsförebyggande. Att undvika talet om brottsförebyggande verksamheter och insatser märkta som brottsförebyggande har en enkel motivering i att detta visat sig skapa otrygghet och oro bland kommuninvånare i olika delar av Sverige³⁷. Vi kan internt i vårt arbete och när vi förklarar ideologin, arbeta utifrån en frågeställning som grundar sig i forskning om våld och våldsamma livsstilar, liksom inom nonviolence: Vem vill ta till våld om den känner mening, har sina behov tillfredsställda och mår bra fysiskt och psykiskt?³⁸

Diskriminering är, som tidigare tagits upp, ett omfattande strukturellt våld som drabbar en betydande del av kommuners befolkning. Här är den kommunala förvaltningen både förrövre,

som arbetsgivare (något som måste motverkas), och en resurs för att exempelvis stödja verksamheter som arbetar mot förekomsten av diskriminering. Kreativa förslag som de som tagits fram inom ramen för de kommunala politiska programmen, med stöd till föreningar som samarbetar för bland annat *situation testing* och ökad kommunikation om hur du anmäler diskriminering, är viktiga att utveckla vidare. Likaså att navigera i diskussionerna om förekomsten av statistik kopplad till löner och arbetssituation, och relationen till födelse-land eller föräldrars födelse-land och andra kroppsliga eller sociala verkligheter som leder till diskriminering. Diskrimineringsgrunderna i diskrimineringslagen ser vi här är ledande, samtidigt som vi inte får begränsa oss till dessa när vi ser diskriminering förekomma mot grupper som inte omfattas av diskrimineringslagen.

Det strukturella våldet möjliggörs ofta av det symboliska våldet, som Pierre Bourdieu namngav de processer som vi på vanlig svenska skulle kunna säga är nedtryckande. Ett exempel kan vara att sätta att prata om vissa områden och därmed personer från dessa områden som skapar negativa uppfattningar om dem som sedan leder till begränsningar i livschanser jämfört med invånare i andra områden med bättre rykte. Oavsett om det är "orten" i dag eller något annat om tio år, ska symboliskt våld alltid undvikas. Bortom exemplet med prat handlar detta till stor del om att också kommunal verksamhet i sig kan verka diskriminerande och upprätthålla ordningen där "de andra" anses skapa problem, medan det finns ett "vi" som är oskyldiga. De pågående samtalen om gängkriminalitet är ett sådant exempel, liksom stämplingen av socialt utsatta områden. Vi talar om dessa som att de – invånarna – utsätter området för sin utsatta position. Det är inte omgivningen som diskriminerar boende i området på arbets- och skolmarknaden eller den segregera-nde strukturen vi skapat i städerna som skapar utsattheten, utan invånarna själva. Ansvarsförskjutningen omöjliggör en tillfreds-ställande lösning av problemen som uppstår.

Som jämförelse kan vi titta på hur vi tänker på mobbing. Vi tänker inte att den mobbade utsätter sig själv för mobbing, eller är ansvarig för att den blir mobbad. Det blir protester om det är den mobbade eleven som tvingas byta skola, i stället för

mobbaren. På liknande sätt är begreppet "utsatt" ursprungligen tänkt i begreppet "utsatta områden", men diskurserna som dominerar i samhället, där problem beror på invånare som invandrat och särskilt de i dessa områden, förvränger begreppets betydelse för oss. Allt som leder till dessa tankar och de handlingar som följer mot dessa invånare, måste förstås som symboliskt våld, och kommunal och regional förvaltning måste sluta att bidra till detta i både tal och handling.

Politik för frid

Frid är i svenskan ett eget begrepp. Det är skilt från fred samtidigt som orden hör starkt ihop. I spanskan och engelskan är det del av de bredare begreppen *paz* och *peace*, liksom i många andra språk. När du på engelska kan vara "at peace" och spanska "en paz", betyder det beroende på kontext att du har ett regelrätt fredsavtal med en annan part eller att du befinner dig i frid, i lugn. Vi tar vara på den svenska uppdelningen för att också tänka ideologiskt kring prioriteringen. Vi har gått igenom att vi trots tvåhundraårig fred i Sverige, i relation till andra nationer, använder oss av våld och aggressioner inom landet, på olika sätt. Vi vill att arbetet vår ideologi grundar ska röra så många som möjligt i Sverige bort från aggressioner och våld, både utövare och utsatta.

Vi vill också, om än kanske som nummer två i prioritetsordningen, att fler ska uppleva inte bara fred utan också frid. Om vi satte omsorg som motsats till aggression, kan vi sätta frid i motsats till oro. Vi väljer medvetet bort begreppet trygghet, utifrån den vaga definitionen som det getts och att exempelvis trygghetsarbete kommit att bli synonymt med brottsförebyggande arbete och arbete mot kriminalitet. Undersökningar som gjorts i exempelvis miljonprogramsområden, som varit under luppen när vi skriver de här texterna, visar att invånare på många orter känner sig mer otrygga till följd av osäkra boendesituationer eller renoveringsprojekt, polisiär närvaro eller dåligt fungerande skolor, än på grund av kriminella personer eller grupper³⁹. Ett annat exempel är att var femte elev i årskurs 8 med icke-binär könsidentitet anger att de varje dag är rädda för någon vuxen på skolan – lika många som dagligen är rädda

för någon elev⁴⁰. Att formulera frid som en rörelse bort från oro och rädsla, är också specifikt i meningen att vi inte vill att någon ska känna oro för någonting de inte ska behöva känna oro för. Familjer ska kunna uppleva frid i sina hem, utan att behöva oro sig för att de inte har ett ordentligt hyreskontrakt eller för hot om en stor hyreshöjning. Alla elever ska kunna känna frid och lust i skolan, utan att behöva känna oro över att bli utsatt av någon, allra minst av en vuxen, som ska vara de som tar hand om dem och ansvarar för att de ska må bra. I alla kommunala verksamheter ska vi sträva efter att minimera skapandet av orosmoment för våra invånare. I dag är många oroliga över om de ska beviljas personlig assistens eller inte, om hemtjänstens personal kommer att bytas ut, om äldreboendet har bra mat och omsorg, om skolpersonalen kommer att lyssna på en ... Listan kan göras lång, och mycket handlar om strukturer som går att arbeta med politiskt, som att skapa stabilare arbetsvillkor i form av fasta tjänster för alla tim- och visstidsanställda inom kommunala verksamheter.

Andra delar handlar om inre arbete på skolor och inom äldreomsorgen. Resurser är en del av detta, men att oavsett vilka resurser som för tillfället finns arbeta för att stärka invånarnas värdighet, lyssna på dem och ta deras oro på allvar. Hur detta kan stärkas genom politiska beslut, måste vi undersöka mer. Tills konkreta förslag för detta finns, bortom utbildning och värdegrundsarbete, är det ännu viktigare att vi också hittar ett sätt att kommunicera vår starka önskan om att detta ska vara verkligheten i de kommunala verksamheterna.

Men frid är också det många i dagens samhälle söker – saker går fort och det känns hetsigt, högljutt, trångt, hårt ... I det lilla njuter vi av lugna stunder, längtar efter lugna stunder. Att det ska vara lugnt i vår familj, på våra arbetsplatser. Att våra barn ska känna lugn och ro. Att hitta utrymme för vila, själva och tillsammans med andra. Det i sin tur leder till välmående. Att utsätta dig för ett hårt träningspass där du maxar och kör slut på dig själv är inte en aggression, om du också får vila efteråt. Men att utan vila köra ett lika hårt träningspass direkt igen blir en aggression.

Vi vill känna att vårt livs grundpelare står stadigt och

åtminstone inte ruckas i onödan, när vi också vet att livet till sin natur oavsett vad vi gör kommer att rucka på tillvaron. Där måste vi i vårt gemensamma, vårt *kommunala*, hjälpas åt att hålla så mycket frid som möjligt när det är möjligt. På samma sätt som alla på en arbetsplats eller alla i ett klassrum, en biosalong eller en simhall. Var och en av oss har olika sätt att bidra och skapa förutsättningar för frid för dem vi har runt oss. Den ideologiska prioriteringen om frid innebär till stor del att låta människor få lugn och ro, och göra det möjligt för dem att leva sina liv i frid så långt det är möjligt. Utan att ta över ansvaret för det och utan att skapa oro i onödan via politiska beslut och strukturer.

Här finns det förstås också utrymme att tänka kring frid som något som det skulle kunna gå att skapa förutsättningar för på liknande sätt som fritidsaktiviteter, idrott eller kultur. Kan en kommun ha ett hus för frid, likväl som ett hus för kultur eller idrott?

Hur gör vi politik på ett sätt som genererar frid? Det blir också ett resultat av att vi följer principerna som finns formulerade längst bak i boken. Vi tar också vara på forskningen om hur viktigt det kommunikativa uttrycket är för att skapa en känsla av frid, omsorg och tillit⁴¹. Principerna kvittar om vi skriker och är arga när vi agerar för andras bästa, undviker aggressiva metaforer eller aldrig talar illa om andra. Om vi tänker oss motsatsen, en person som genom sitt sätt tillför frid i ett samtal, i en het och konfliktiv diskussion, eller som inleder ett samtal om en svår fråga på ett sätt som bäddar för att det blir konstruktivt och omsorgsfullt. Där behöver vi individuellt och som gemensam kropp utforska hur vi främjar frid i våra politiska kroppar.

Kunskap

Det viktigaste med kunskap är att det är en förutsättning för lycka. Som vi beskriver närmare i texten om välmående som prioritering, är kunskap och kompetens en del i de flesta idéer om vad vi behöver för att nå det som kan göra oss lyckliga. Varje ideologisk prioritering beskrivs med ett *vad* och ett *hur*. *Vad* är politik för kunskap, en politik som ökar kunskapen i samhället? Och hur gör vi politik för kunskap, utifrån kunskap? Vi börjar den här texten med ett resonemang om vad ideologi för framtiden lägger i begreppet kunskap. Sedan följer vår idé om vad en politik för kunskap är, och hur vi utifrån kunskap gör vår politik för välmående, frid-fred, samexistens – och kunskap.

Vad kan kunskap vara och vad är det för oss?

Kunskap är det som gett oss de längre och mer hälsosamma liv vi lever idag. Kunskap har gett oss datorerna som den här texten är skriven på och kanske blir läst på, och en förståelse för oss själva och varandra på en helt annan nivå än vi hade för 100 eller 200 år sedan. Låt oss presentera några exempel.

I utvecklingen av ideologi för framtiden har vi förhållit oss till kunskap som fakta, forskning och människors erfarenheter. Forskning rymmer ofta människors erfarenheter utifrån en forskares analys ur ett andrahandsperspektiv, som vid publicering oftast är insamlade för mer än ett år sedan. Vi vill därför när vi tar till oss kunskap också ha erfarenheter med förstahandsperspektiv. Fakta har vi förstått som de siffror och data som finns tillgängliga, utan att det behöver vara i form av forskning. Vi rangordnar inte fakta, forskning och erfarenheter, utan ser dem som lika viktiga när vi tänker på politik och samhällsutveckling.

Det finns förstås mer i begreppet kunskap, än de tre sakerna. Kunskap är vad samhället byggs på, det är resultatet av våra försök till kommunikation och samexistens, och i sin tur det vi använder för att utveckla ett samhälle, både fysiskt och abstrakt. Kunskap blir när vi förhåller oss till någonting gemensamt, och krävs för att vi ska kunna kommunicera om det, och

därmed om någonting alls. Det blir som en expansion av språket. Kunskap är just dess relationer till annan kunskap – utan relationer finns det ingen kunskap. All kunskap står i relation till annan kunskap, och ju mer relevanta och närvarande dessa relationer är, desto mer meningsfull blir kunskapen för oss.

I texten om välmående som ideologisk prioritering tar vi upp några teorier om vad som leder till välmående, vilka alla har element av kunskap. Self Determination Theory (SDT) har kompetens som ett av tre fundament, i meningen att vi för att kunna nå lycka behöver förstå hur vi kan nyttja våra förmågor till att göra allt från att röra oss från en plats till en annan, till att känna till vad som får oss att må bra och uppskatta livet vi lever. Teorin som är känd som KASAM (Känsla av samhörighet) har också ”hanterbarhet” som en grund, att vi ska ha förmågan att hantera situationer som uppstår i våra liv individuellt och i grupp. Hur vi hanterar arbetsökande, vänskapsrelationer eller den ångest och rädsla alla människor ibland hamnar i, är några exempel. KASAM och SDT är förenklingar, som alla teorier och modeller, av hur vi kan bli lyckliga.

Teorierna kan vara användbara när vi tänker kring politik, eftersom de hjälper oss att konkretisera. Till exempel kan vi då politiskt verka för förslag som stärker människors kompetens, inte bara kring yrken och färdigheter. Politiska förslag kan också stärka vår kompetens att samarbeta i utvecklingen av samhället, och att tillsammans nå gemensamma lösningar på problem. Förutom att kunskap är något vi behöver för att vara lyckliga, är det också grundläggande för centrala samhällsfunktioner, som arbetsmarknaden och ekonomin. För att genomföra de uppgifter som behövs i samhället, behöver vi utbilda oss och stärka vår kunskap. Att handel och marknader fungerar förutsätter enligt ekonomisk teori att vi har kunskap om det vi köper. I den ekonomiska utopin fattar alla människor som köper något alltid ett helt rationellt beslut utifrån det som där kallas för ”total information”, det vill säga tillgång till all information som behövs för att fatta det bästa beslutet om vilken produkt du ska köpa eller inte köpa. Vi behöver alltså förhålla oss till olika sorters kunskap när vi utformar politik för kunskap, utifrån ideologi för framtiden.

Vad är politik för kunskap?

Konkret politik för att öka kunskapen vi har individuellt och tillsammans innebär flera saker, utifrån ideologins förståelse av kunskap. Den mest självklara är kanske att ha en fungerande skola. En skolpolitik som är särskilt inriktad på att låta dem som kan verksamheten bäst styra den och ge dem förutsättningar att styra den, är central. Eftersom ideologi för framtiden ser erfarenheter från involverade i verksamheter som kunskapsbärare, är det de anställda och eleverna på varje skola som bäst vet hur skolan ska organiseras för att öka kunskapsnivån så som läroplan och skollag pekar på. Den kommunala nivån, som ideologin just nu tjänar, styr inte över skollag och läroplan, men över förutsättningarna som rektorer, lärare, elever och andra inom skolan ges att lära och lära ut. Detsamma gäller för vuxenutbildning och andra verksamheter med bildande funktioner, som fritidsgårdar, kulturskolor och föreningsverksamheter.

Samtidigt är politik för kunskap mycket mer än det som berör utbildande verksamheter. Genomgående för allt kommunalt arbete är att det sedan 1990-talet styrts av målsättningar som formulerats av tjänstepersoner och politiker med låg kunskap om den dagliga verksamheten och verkligheten. Kunskapen har varit låg eftersom de inte har varit aktiva i verksamheten, utan fattat beslut om den på distans. Beslut har då fattats utifrån utvärderingar av numeriskt mätbara mål, som hur många äldrebesök som hunnits med, och hur många duschar och måltider som klarats av under dessa besök. Men vad är ett besök? Hur lång ska en dusch vara, för att räknas som en dusch? När är ett mål mat egentligen en måltid? Och när är det en värdig måltid? Jonna Bornemark, som vi refererar till i kapitlet om välmående, ställer dessa och flera andra frågor, när hon analyserar och bygger teori om hur dagens offentliga service egentligen fungerar – eller inte fungerar⁴².

När de som arbetar i dessa verksamheter tvingas prioritera utefter vad de mäts efter, i stället för vad de förstår vore bäst att göra enligt deras professionella kunskap och förståelse av den specifika situationen, skapar det känslor av alienation och depression i förhållande till arbetet. En lösning, som bland annat föreslagits av forskare i den så kallade Tillitsdelegationen,

bland andra Shirin Ahlberg, är att de som själva arbetar i verksamheten behöver formulera målen och vad som ska mätas. Det är positivt att kunna mäta och utvärdera, men det måste vara meningsfullt och instrumentellt för att människorna som verksamheten tjänar ska få bästa möjliga vård, skola eller service av annat slag. Inte för att effektivisera ekonomiskt eller organisatoriskt, eller ännu värre, som många inom skolan och vården vittnar om, för att hålla ryggen fri och visa att man gjort rätt. Ett konkret politiskt förslag för att skapa en strukturell förändring kring detta är att alla kommunala verksamheter avsätter två eller tre dagar varje år då en arbetsgrupp med anställda beslutar om målsättning, mätpunkter och planering av hur verksamhetstypens arbete ska utvärderas. Ett förslag är att arbetsgruppen utgörs av en viss procent av de anställda, vilka slumpas och deltar under betald arbetstid. På så sätt tillvaratas kunskapen från de anställda bättre, både i verksamheten och i målsättningar, utvärderingar och kvalitetsarbete.

Ett annat konkret förslag är att se över den norm som finns i dag av att utvärdera kommunal verksamhet och invånarnas uppfattning om kommunen och kommunens arbete. Idag är den begränsad till kvantitativa mätningar i form av enkäter och registerdata. Eftersom kvalitativa studier adderar djup och förståelse till resultat, behöver till exempel intervjustudier få lika mycket resurser som enkätstudier har i dag. Budgeten för invånarstudier får gärna ökas.

Det skulle också kunna bli norm att ha en anställd kommunforskare i varje kommun, eller mindre grupp av små kommuner, som har en samordnande roll för att säkerställa att kommunens undersökningar håller hög validitet och reliabilitet, det vill säga att de genomförs ordentligt och faktiskt visar det de påstår sig visa. Kommunforskaren kan också ha övergripande ansvar för att kommunens verksamheter utvärderas på ett sätt som genererar kunskap för kommunförvaltningen. I dag är det mycket som görs i kommunen som aldrig utvärderas med mer än de obligatoriska mätetalen som är framtagna av centrala administratörer, vilket genererar viss men begränsad kunskap.

Att göra kvalitativa studier av vad invånare tänker om kommunen och dess verksamheter blir ett sätt att inte bara

lyssna på invånarna utan faktiskt omvandla lyssnandet till praktik och ta vara på invånarnas synpunkter. Många medborgardialoger och liknande forum har varit mer av demokratisk välgörenhet, där människor har "fått säga vad de tycker", men där deras synpunkter sedan inte getts vikt vid planering av kommunens arbete. De obligatoriska samråden som lagen tvingar till, blir ofta ett forum där resursstarka och engagemangsvana invånare deltar, och på så sätt minskar det demokratiska värdet de är avsedda att ha. För en kommun som på riktigt vill nyttja invånarnas kunskap genom medborgardialog är det centralt att bedriva aktivt arbete för att få en representation av invånare i samråd och andra dialogforum. Eftersom ideologi för framtiden ser kunskap som lika värdefull oavsett vem som kommer med den, och vill ha in så mycket kunskap som möjligt från så många som möjligt, blir det naturligt att ha förslag som särskilt syftar till att systematiskt möjliggöra för så många som möjligt att bidra med kunskap. För att vuxna invånare ska veta hur de kan bidra med sin kunskap till kommunen, vänja sig vid att göra det och vilja göra det, är ett politiskt verktyg att skapa forum där alla barn i skolåldern systematiskt och regelbundet, vartannat eller vart tredje år, ska delta i en dag där de bidrar med sin kunskap till pågående kommunala planer, i samarbete med kommundienstpersoner, befintliga kamrater och nya kamrater från andra skolor.

Politik för kunskap blir på kommunnivå politiska förslag på både enskilda processer och projekt och en helhet som bygger ett lärande samhälle, där invånare lär av varandra med den kommunala förvaltningen och dess verksamheter som motor. En del i det blir att vara tydliga och noggranna i begrepps användningen i kommunen, i linje med idén om kunskap som en expansion av språket. Att kommunens verksamheter har en noggrann gemensam begreppspraxis när det kommer till vem som är invånare, medborgare, svensk eller invandrad (eller allt), och vad likvärdighet eller rättvisa innebär, blir centralt för att kunna hantera dilemman och situationer som hör till en kommun och dess verksamheter.

Hur gör vi politik för kunskap?

Det är självklart att bygga ett samhälle och en samhällsutveckling på kunnandet och kännedomen som finns om vad som bevisligen leder till välmående, samexistens, fred-frid och kunskap. Utgångspunkten är därför att utgå från fakta, forskning och erfarenheter som ger oss en riktning.

Men samtidigt är det inte så enkelt. Världen hänger ihop i olika former av samband, vi har tidsperspektiv att beakta, och kunskap är inte samma sak som visdom. Samma kunskap som gett oss gödsel och matsäkerhet, har också gett oss vapen och övergödning av Östersjön. Som nämnts är visdom i varje situation också en förutsättning. Det är dags att vi mognar som människoart och blir visare. Detta kräver fler sorters kunskaper. Vi beskriver dessa som kunskap om hur världen fungerar, kunskap om hur vi uppnår det vi strävar efter och kunskap om hur vi människor fungerar:

Kunskap om hur världen fungerar: Helhetsperspektiv och systemtänkande, snarare än att se delar och skapa en rad olika bieffekter runtomkring oss.

Kunskap om hur vi uppnår målet: En uppdaterad och tydlig bild över vad som leder till mänskligt välmående, samexistens, fred och frid.

Kunskap om hur vi människor fungerar: En ökad ödmjukhet inför vår egen ofullkomlighet som människor, så att vi kan tänka in den och utforma policys och goda samhällen som hjälper oss att fatta goda beslut.

Vi behöver ett systemtänkande för att se vilka insatser som tillsammans kommer att bidra till mer välmående, fred och samexistens. Det är till exempel naivt att tro att ett politiskt förslag eller en reform i sig kommer att leda till att vi får ökad fred och ökat välmående. Alla moderna forskningsfält bygger på något sätt på systemteori, där sådana möjligheter går bort och det enda rimliga är att samhällssystem behöver förändras på flera nivåer samtidigt för att vi ska få en förändring i en önskad

riktning. De här tankarna måste omsättas i praktiken mycket mer, och måste också komma ut mer till alla som röstar, så att politiska löften om en "generallösning" blir kritiskt granskade.

Detta betyder också att samverkan i samhällsbygget blir allt viktigare. Dessutom behöver vi förhålla oss till att ingen enskild politisk aktör eller kommunorganisation med sina medel kan få till de önskade förändringarna, utan alltid finns i en verklighet där företag, civilsamhälle, fackförbund och myndigheter behöver sträva tillsammans och har roller som alla är viktiga och ingen är viktigast. Vi kan inte heller gå efter gamla myter om vad som leder till välmående och lycka, eller till samexistens. Det finns nu mycket kunskap som visar att en värdig syn på andra grupper än de vi själva tillhör, ekonomisk jämlikhet, utbildningsgrad och goda hälsosystem leder till en mer välmående befolkning som kan leva i fred och samexistera i högre utsträckning. Det här behöver förmedlas tydligt till människor och sättas som mål och syfte i all samhällsutveckling. Vi vet i dag också att pengar inte skapar välmående. Pengar kan dessutom leda till att vi isolerar oss från människor och kan främja oetiska eller ohållbara beteenden, som ökat fusk, ökat resande eller ökad konsumtion. Dessa kunskaper är väl beforskade och ger anledning att ta fram förslag som tillsammans med ett systemtänkande kan vara grunden till gott beslutsfattande i den offentliga sektorn.

Slutligen måste vi ha bättre kunskap om hur vi fungerar som människor. Förstå i vilka situationer vi fattar sunda beslut för vår hälsa eller framtid, och under vilka förutsättningar vi inte gör det. Utifrån denna kunskap bör vi bygga ett system som inte belastar oss med att behöva fatta triviala beslut. I kapitlet om välmående nämns hur ekonomen Richard Thalers nudge-principer gärna får vara ledande. Förutom att det säkrar att vi har valt ett bra alternativ, befriar det oss också från beslutsfattande vi inte vill ägna oss åt om vi känner att vi inte har tid att skaffa oss kunskapen för att fatta ett bra beslut i just den frågan.

Ett bra exempel från Sverige är det svenska pensionssystemet från 2000-talet. Experter byggde portföljer som var välbalanserade och hade låga avgifter. Dessa sattes som standardval, och kallades "soffliggarfonder". Det var och är ett bra alternativ

att ligga kvar i soffliggarfonden, som var vald av experter som ägnat år åt att skaffa sig kunskap och underlag för att fatta beslutet. Men namnet, *soffliggarfond*, signalerar något negativt. Bilden som kommunicerades var att det var bättre att du som individ skulle resa dig och ta kontroll över valet av fond, att du skulle kunna fatta ett bättre eget beslut om hur du ska placera din pension. Men det bygger på antagandet om att individen skulle ha bättre koll på finanser och ha lika stor insyn som experterna, vilket ju i de allra flesta fall inte överensstämmer med verkligheten. Systemet var på så sätt bra, men gjorde narr, om än på en mild nivå, av dem som inte ville eller kunde sätta sig in i pensionsfinansiering, och uppmuntrade alla att göra egna val.

Samma sak gäller val av olika tjänster inom välfärdssektorn, som vi gick igenom i tidigare kapitel. Det är inget fel i sig med att kunna välja, men om en person inte har förmågan eller tillräcklig kunskap för att göra väl övervägda val, är sannolikheten stor att hen fattar ett sämre beslut än den som ägnat mycket tid åt att samla på sig kunskap och öva upp sin förmåga att fatta just den här typen av beslut. Kopplat till Dahrendorfs varning om att obegränsad frihet inte nödvändigtvis gör oss gott, lever vi i dag i en tid där idealet varit obegränsad frihet och valfrihet, även om denna egentligen blir ohanterlig. Med kontrollsystemen och ansvarsutkrävandet som parallellt byggts upp i offentlig sektor, har det samtidigt skapat en rädsla hos professionella och kunniga att göra fel eller ge råd som faller ut fel, och hållas ansvariga för det.

Det blir också viktigt för den som utvecklar politik utifrån ideologi för framtiden, att förhålla sig till fakta och faktauppgifter. Hur resonerar ett parti som prioriterar bland sina politiska förslag kring fakta om hur många som drabbas av en särskild situation, skada eller dödsfall. Spelar det någon roll hur många som är hemlösa, för att prioritera arbetet mot hemlöshet? Om vi tar exemplet på dödsfall från kapitlet om fred – innebär det att suicid är viktigare att motverka än mord, för att det dör tio gånger fler i suicid än i mord? Och om ett problem får stor uppmärksamhet, fast offren är få – som mord – jämfört med ett annat? Och om något är helt osynligt, och det är ännu färre, som mord i nära relationer? Exemplet vi har valt

är medvetet svåra och komplexa, för vi tror att det här är viktigt att förhålla sig till när en politisk, kommunal eller regional, organisation eller verksamhet ska prioritera. Siffror och tal kan inte vara det enda vi förhåller oss till i en komplex verklighet, om vi ser på kunskap så som vi beskrivit i inledningen till det här kapitlet. Samtidigt är mängder, siffror och tal inte oviktiga.

För att säkerställa en nivå av kunskap i en politikers eller ett partis arbete, behöver vi en struktur som säkrar att kunskap tas med i utvecklingen av politiska förslag. Partiet Tillsammans har till exempel elva steg att gå varje gång ett politiskt programområde utvecklas. Dessa går bland annat igenom kunskap som tidigare tagits fram i den egna organisationen, av andra partier i deras förslag, sakkunskap om det politiska området, fakta och forskning om frågorna, och kontakt med och frågor till forskare och människor utanför partiet som har egna erfarenheter av det politiska området, till exempel skolpersonal och elever. All denna kunskap diskuteras dessutom vid återkommande tillfällen och i olika konstellationer.

Slutligen är principerna för framtidens politik till god hjälp när de uttryckligen pekar mot att politiker ska formulera förslag sakligt, utan att överdriva eller förminska. Utan att presentera egna förslag som enbart positiva och andras förslag som negativa – fördelar och nackdelar på både kortare och längre sikt ska värderas för alla förslag. Och förslagen ska hålla på kortare och längre sikt, där såväl effekter i närtid som möjliga effekter 10, 25, 50 eller 100 år framåt ska finnas med. Om en politiker håller fast vid dessa principer, kan någon grad av kunskap alltid antas finnas med i utvecklingen av ett politiskt förslag.

Slutord

Hur hamnade vi här? Vad är det vi värderar som samhälle, som grupper och som individer? Vilka osynliga myter är det som håller oss gisslan i ett system som inte alltid gynnar oss - eller kanske till och med ibland missgynnar oss. Den här typen av frågor har lett många utav oss till den gräsrotsrörelse som **Tillsammans** har blivit och till den ideologi som har börjat ta form i den rörelsen. Det är ett nästan ohörbart knack på dörren, ett nyfiket huvud som sticker in och försiktigt frågar "Är det så här det måste vara?" Många av oss upplever en livssituation som kan sammanfattas som äta, sova, jobba. Hur hamnade vi här? Och varför? Några av oss trivs på våra arbeten. Det känns meningsfullt att gå till jobbet. Men för många går man till ett jobb för att man måste: för att arbeta för en idé man egentligen inte tror på. Många av oss lider av psykisk ohälsa. Vi äter giftig mat. Alltför många har inte tid att vara med sina nära. Vi lider av ofrivillig ensamhet. Vi är flera som är sjuka. Vi är många som under stora delar av våra liv känner oss stressade och pressade. Vi känner oss bundna. Ibland känner vi oss tvingade - tvingade att vara på platser vi inte vill vara på och göra saker som dränerar oss istället för att bidra till bättre liv. Vi tar en paus och ställer oss frågan: Varför har vi organiserat oss så här? För det materiella välståndet finns, så det är inte där skon klämmer.

Någonstans på vägen missades målet. Innovationer tog fart som födde en ekonomisk tillväxt som i sin tur födde ett materiellt välstånd som världen inte tidigare skådat. Vi blev hänförda. Några av oss kanske blev besatta. Det elektriska ljuset var så starkt att vi blev bländande. Tillväxten sattes på piedestalen och människan fick ge vika för den ekonomiska överheten.

I grunden handlar mycket om vad vi människor värderar (tänk status, tid, ungdom, skönhet, relationer) och kanske är det här vi nu ser ett skifte. Vi rör oss från ett paradigm till ett annat: från att ha värderat status och makt, till att nu se andra företeelser ta plats i vår värderingsvärld. Tid med och för varandra, genuina relationer, emotionell trygghet, skapande och community. I skiftet uppstår en förvirring när vi parallellt lever i ett

samhälle som är frukten av andra ideal. För vi människor är ju fantastiska och vi kan skapa fantastiska saker – tillsammans.

Vi som formulerat ideologi för framtiden är inte ensamma om att tänka nytt. Flera av oss som tänker i liknande banor har börjat formulera idéer och tankar kring att utveckla samhällen för människor som också är en del av ett system och en större helhet som lever och ständigt förändras. Där det finns ett liv och ett skapande som inte får plats i ett samhälle där vår identitet och samhällsbygge har kapats av konsumism, konkurrenstänk och knapphet. Den mänskliga identiteten ryms inte i antagandet om en homo economicus som styrs av egenintresse och nytto-maximering. Vi vill skapa något bättre. Och kanske är det just det som politik är för oss: att vilja tillsammans och sedan agera tillsammans, för att skapa tillsammans. Vad är en ideologi? För oss är det våra gemensamma idéer om vad som är värdefullt, vår syn på oss själva, vår mänskliga identitet. Och hur vi kan leda just politiken åt rätt håll. Sedan måste fortfarande vi människor i våra små sammanhang – oavsett politik – göra det viktigaste ideologiska jobbet. Ideologi för framtiden rymmer ett tillsammans-skap som också värderar tid att utforska. Vi vill tillsammans utforska nya spår – baserat på den forskning som nu börjar bli allt mer spridd kring sociologi, kvantmekanik, ekonomi och psykologi. Systemteori, biologi och ekologi.

Som ett avstamp i detta, har vi här presenterat fyra prioriteringar vi vill ska leda organiseringen av samhälle. Hur vi väljer att vara mot varandra och bygga samhälle tillsammans. Som blir vägledande vid vägval och beslut. Det är fyra prioriteringar för framtidens politik. Hur vill du ta det vidare, och tillsammans med vem? Vi vill inget hellre än att ideologi för framtiden får liv och utvecklas. Det lilla vi gjort här är just något litet, ett avstamp. Det är tillsammans, med andra för varandra, som de stora förändringarna vi behöver kan bli verklighet.

Referenser

¹ Vi har referenser som underbygger idéerna i löpande text eller i fotnoter. Tanken är att du ska kunna söka fram källan enkelt. Böcker finns i regel att beställa på bibliotek i Sverige. Om titeln är på engelska finns ingen svensk version, då brukar det gå att få tag på dem via ett universitetsbibliotek.

² "Go in peace! I will not say: Do not weep; for not all tears are an evil" – Gandalf, i Konungens återkomst (2003)

³ Russ Harris, *Lyckofällan* (2023/2022)

⁴ PFAS kallas ibland också evighetskemikalier och är ett samlingsbegrepp för ämnen som aldrig kan brytas ner i naturen. Enligt Naturskyddsföreningen finns ungefär 15 000 olika sådana ämnen på marknaden.

⁵ Richard Ryan and Edward Deci etablerade SDT som modell år 2000, med artikeln *Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being*.

⁶ Sambanden mellan ekonomisk jämlikhet och välmående har populärt också redogjorts för i Richard Wilkinsonoch Kate Picketts bok *Jämlikhetsanden*, från 2009.

⁷ Forskaren i utvecklingsekonomi Frances Stewart har länge fördjupat kunskapen om detta. 2016 skrev han en rapport för FN:s utvecklingsprogram (UNDP) som sammanfattar mycket av hans och andras forskning: *The Dynamics of Horizontal Inequalities*.

⁸ Nayef Al-Rodhan, *Sustainable History and the Dignity of Man* (2009)

⁹ Richard Thaler, nobelpristagare i ekonomi 2017, är ledande inom detta fält.

¹⁰ Det har gjorts mycket forskning i form av experimentstudier, där likadana ansökningar skickats med olika namn till tusentals arbetsgivare. Moa Bursell och Magnus Bygren har gjort en del av dessa, över en period av åtta år. Förutom att de, i linje med andra forskare, ser att det konsekvent behövs fler ansökningar om du har namn som kopplar dig till andra länder än Sverige, ser de också att när arbetsplatser får större andel medarbetare som är födda i andra länder, minskar diskriminering vid nya anställningar. De skriver om det i en rapport för IFAU 2023, *Etnisk yrkessegregering på arbetsmarknaden*.

¹¹ I boken *Det omätbaras renässans* (2018) går Bornemark på djupet i dessa frågor. Det finns också en film med titeln *Det omätbara*, där Bornemark medverkar.

¹² Flera forskares ser liknande mönster här, sedan länge. En tidig artikel som beskriver vilsituationen tydligt är skriven av Bettina Meinow, Marti G Parker och Mats Thorslund 2011: *Consumers of eldercare in Sweden: the semblance of choice*.

¹³ "Skyndsamt" står det till och med i skollagen, att ett behov ska mötas med anpassningar eller andra stödsatser när det upptäcks (3 kap, §4).

¹⁴ Gordon Allport introducerade tex *contact theory* 1954 som inspirerade bl a Robert Putnam till idéerna om socialt kapital och tillit som samhällsfundament på 2000-talet.

¹⁵ "Sensing how different you are from someone else wears off in time; if you drink or dine with him or her twenty times the provocation is likely to disappear." Citat från sidan 81 i *Together*, Richard Sennett, 2013.

¹⁶ "Fear knocked at the door, Faith answered and there was nobody there"

¹⁷ Se till exempel Reidar Larssons bok *Ideologier i vår tid* (2011).

¹⁸ Fatima Mernissi debuterar 1975 med *Beyond the Veil and Islam and Democracy* som ges ut 1992 fångar också dessa centrala tankar. Men både hon och Egied von Brockhoven är två tänkare bland många på samma linje.

¹⁹ Regeringens 23 sidor korta skrift *Den svenska modellen* (2017) sammanfattar vår välfärdsstats grundidéer bra.

²⁰ Siffran är hämtad från tidigare refererade Moa Bursells och Mats Byströms IFAU-rapport från 2023, *Etnisk yrkessegregering på arbetsmarknaden*.

¹⁹ Regeringens 23 sidor korta skrift *Den svenska modellen* (2017) sammanfattar vår välfärdsstats grundidéer bra.

²⁰ Siffran är hämtad från tidigare refererade Moa Bursells och Mats Byströms IFAU-rapport från 2023, *Etnisk yrkessegregering på arbetsmarknaden*.

²¹ Se SOU-rapporten *Den segregerande integrationen* (2006:73, Masoud Kamali och Paulina de los Reyes, red.). Här lyfts också behovet av att ersätta integrationspolitiken med antidiskrimineringspolitik.

²² En viktig person i vårt ideologiska arbete var Knut Göthe, som hastigt gick bort 2023 efter att ha påverkat många med sitt livsverk som bland annat historielärare på Vårbysskolan. En anekdot han flera gånger skratte gott åt, för att belysa franskans status i samhället handlade om när Gustav III blev skjuten till döds under en fest i mars 1792 och i det första ögonblicket utbrast: "Je suis blessé!" – "Jag är sårad!" Du är med oss under hela resan Knut, tack för allt du gav oss.

- ²³ Sveriges invånare födda 1988–1999 var totalt 1 536 000 år 2016. Dessa hade i textens scenario kunnat välja arabiska när de började sjätte klass.
- ²⁴ *Why Civil Resistance Works – The Strategic Logic of Nonviolent Conflict* av Erica Chenoweth och Maria J. Stephan (2011, s. 8ff)
- ²⁵ Antonymordlistor föreslår också tex fredlig, fridsam, lugn, välvillig, kärleksfull
- ²⁶ Nonviolence resistance kommer ur nonviolence och nonviolent communication. Information om dessa finns att hitta på många håll, men en bra källa är thefearlessheart.org
- ²⁷ Våld i nära relationer - Riktlinjer för handläggning inom Stockholms stads socialtjänst. Antagna 2014-03-24.
- ²⁸ Folkhälsomyndigheten (webb) och Socialstyrelsen (Dödsfall till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar 2022).
- ²⁹ Socialstyrelsen, Statistik om dödsorsaker år 2021.
- ³⁰ Se tidigare referenser till Bursell och Nygrens arbete. Ett konkret exempel från Bursells forskning är när den tex 2014 visade att identiska ansökningar med utländskt klingande namn behövde skickas i genomsnitt 2,4 fler gånger för att få samma antal intervjuer som de med svensklingande namn. Med viss variation förekom diskriminering inom alla 16 yrken hon undersökte.
- ³¹ Folkhälsomyndigheten har publicerat flera större rapporter under 2000-talet, men en kort sammanfattning finns i faktabladet *Stigmatisering kopplad till psykisk ohälsa*, senast publicerad 2020.
- ³² Inom kriminologisk forskning förklaras det här bl a med sk strain-teori (Robert Agnew, 1992) eller *social psychology of aggression* (Anderson & Bushman, 2002).
- ³³ En artikel som sammanfattar forskningen om detta är *Romancing leadership: Past, present, and future* av Michelle Bligh, Jeffrey Kholes och Rajnandini Pillai (2011).
- ³⁴ I exempelvis Annie Lööfs fall skrev till och med politiker från borgerliga partier saker som att hon vid 2018 hade "horat ner sig", att hon var en "jävla svikare som får skylla sig själv med allt hat" eller "quisling". Vid Almedalsmordet 2022 var hon en planerad måltavla för mannen anhölls direkt efter mordet på Ing-Marie Wieselgren (Tidningen Vi, 2023, *Annie Lööf & Helle Klein: "Vi tänker inte tystna"*).
- ³⁵ Johan Rockström, 2015, *Big World Small Planet*.
- ³⁶ Lag 2023:196
- ³⁷ Exempelvis Randi Gressgård 2015, som forskat på Malmöområdet och Nihad Bunar mfl i Stockholmsregionen, redovisat i boken *Barn och ungdomar i stadens olikheter* (2021).
- ³⁸ "All violence is the tragic expression of unmet needs", sade Marshall Rosenberg, som formulerade de första teorierna inramade som nonviolent communication på 1960-talet.
- ³⁹ Leandro Schclarek Mulinaris avhandling från 2020, *Race and order*, fördjupar i frågan om tex rasprofilering, och *Kunskapsöversikt om renovering och renovräkning* publicerades 2025 av Jack Vahnberg, Jordana Palma Tzakov och Mikael Mangold.
- ⁴⁰ Skolinspektionen, Skolenkäten 2023.
- ⁴¹ I det svenska kontextet har Sveriges kommuner och regioner (SKR) sammanställt en forskningsöversikt 2023, *Hot mot det demokratiska samtalet*, där till exempel Lisa Kaatis kapitel om toxiskt språk på sociala medier berör detta.
- ⁴² Se till exempel *Det omätbara renässans* (2018)

Prioriteringar för ideologi för framtiden

Välmående är den viktigaste prioriteringen. Här ingår att basbehov alltid måste vara uppfyllda. Planetens välmående är automatiskt prioriterat eftersom människor är del av planeten och beroende av den.

Fred-Frid. Vi prioriterar alltid politiska beslut som möjliggör mer fred och mer frid mellan människor och samhällen. Behövs för de andra prioriteringarna men är också en egen prioritering i sig.

Samexistens är prioriterat, i meningen att möjliggöra för och öka vår kapacitet att leva tillsammans. Vi ser det som en förutsättning för fred och därmed mänskligt välmående.

Kunskap ser vi som människors erfarenheter, fakta och forskning är kunskapens grund. Visdomen vi kan nå med kunskap styrs också av strävan efter sanning, saklighet och hänsyn till helheten.

Principer för framtidens politik

När en idé uppstår, **urskilj om den känns viktig utifrån våra politiska prioriteringar** eller utifrån önskan om status, pengar, popularitet eller annat. Gå vidare med idén bara om den är en politisk prioritering.

Visa det som är bra och dåligt med en politisk idé. Gör det också för andra idéer som du väljer bort. Visa det hederligt och bygg det på kunskap. Förklara vad idéerna kan leda till nu och i framtiden, både i ditt samhälle och i andra delar av landet och planeten.

Kommunicera fredligt genom att vara saklig och undvika ord, beskrivningar och tilltal som skapar fientlighet.

» Vi har en ideologi för framtiden. För i meningen att vi hjälper framtiden och stöttar den. Vi är positiva till framtiden och vill bygga ett samhälle i dag som ska vara bra för framtiden. «

Så börjar den här bokens beskrivning av den nya ideologi som utvecklats under 2020-talet av en grupp människor från olika delar av Sverige, med olika bakgrunder, liv och personligheter. I ett samtal som föddes efter valet 2018 förenades hundratal människor i en längtan efter en ny sorts politik. En ny sorts tänkande och agerande som kunde leda till ett nytt samhälle präglad av välmående, samexistens, fred-frid och kunskap. Det formuleras nu för första gången i skrift, i ett dokument som ingen äger och alla äger. Samtalet fortsätter.